

BİR ÜNİVERSİTELİ DİYOR Kİ

Denemeler

3. Kitap

2018

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

Türkiye Barolar Birliği Yayınları : 334

BİR ÜNİVERSİTELİ DİYOR KI-2

ISBN: 978-605-9446-17-4

Yayıncı Sertifika No: 15566

© Türkiye Barolar Birliği
Şubat 2017, Ankara

Türkiye Barolar Birliği
Oğuzlar Mah. Barış Manço Cad.
Av. Özdemir Özok Sokağı No: 8

06520 Balgat - ANKARA

Tel: (312) 292 59 00 (pbx)

Faks: 312 286 55 65

www.barobirlik.org.tr

yayin@barobirlik.org.tr

Baskı

Yayın Sertifika No: 34596

Renk Repro Center

Klişe Basım San. Tic. LTD. ŞTİ

Fevzi Çakmak Mahallesi Dergi Cad. No:32

Karatay/ Konya

(444 1 192)

BİR ÜNİVERSİTELİ DİYOR Kİ

Denemeler

3. Kitap

B&M

Prof. Dr. Erdener YURTCAN

2018

İÇİNDEKİLER

Başlarken	7
Devlet memurlarının hafta sonu tatili.....	9
Böyle üniversite eğitime can kurban	11
Kitle iletişiminin dünü-bugünü	14
Akıl mı, tevekkül mü?	17
RTÜK ayağa kalk lütfen !.....	20
Ülkemizin pasaport dünyası	22
Göstermelik: 8 Mart Kadınlar Günü	25
Mevsimler.....	29
Beklemek	31
Hey kocamış Hoca, atasözleri ne derler acaba?.....	34
Bu yazıya başlık koymak çok zor	37
Göç.....	40
İsimler	43
Meslekler-zenaatler-hobiler	46
Müzik üzerine sohbet	49
Vergilerle aranız nasıl?	54
Olay eski, ama fair play her zaman genç.....	56
Turizm: bacasız fabrika	58
İşini sevmek ya da sevmemek.....	60
Törenler- ritüeller	62
Plastik(estetik) cerrahi uzmanları sözüm sizedir	65

Dertli yol arkadaşı.....	68
Merhaba İstanbul Üniversitesi.....	70
Nostalji bağlamında Avrupa yollarında.....	72
Ülkemizde avukatlığın esasları (model arayışı).....	76
Hukuk spor dünyasına egemen değil mi ?	80
Kerhen.....	83
Bu ülkede yasaklar üç gün.....	85
Beklemek-hasret-umut-vuslat.....	87
Hukuki açıdan sözde Ermeni soykırım iddiaları	89
Mazi ile ati titretirler içini	107
Bitirirken.....	109

BAŞLARKEN

Edebiyat dünyasında deneme nedir, sorusunu sorduğunuzda, Őu cevabı alıyorsunuz. Yazarın herhangi bir konuda kendi kendisi ile konuşuyormuŐ gibi yazdıđı, kesin hűkűmlere varmadan samimi bir űslupla oluŐturduđu yazılara deneme denir.

Bu konuda yayınladığım daha űnceki iki kitaba “Bir Ŭniversiteli Diyor Ki” adını vermiŐtim.

Bu seride 2 nci kitabı Tűrkiye Barolar Birliđi ile yayınlamıŐtık; takvimler Őubat 2016’yı gűsterdiđinde. TBB yűnetimi dijital yayın tűrűnű uygun gűrműŐtű.

Kitabıma ilgi gűsterdiniz. Bunu TBB’nin Web Sitesindeki kitabı okuma sayısından anlıyorum.

Sizlerden ayrıca başka yollarla olumlu eleŐtiriler aldım. Bu beni sevindirdi.

Bu kez 3. kitabı yayınlamaya karar verdim. Sizlerle bazı konulardaki dűŐűncelerimi, deđerlendirmelerimi paylaŐmak amacındayım. Amacım toplumumuzun bir fotođrafını Őekmek. BaŐarıp baŐarmadıđımı geŐmiŐte olduđu gibi, yine sizler sűyleyeceksiniz.

Kitabın kapsamını Çok geniş tutmadım. Sizleri bıktırmak istemedim.

Yeni ŐalıŐmalarda buluşmak dileğiyle...

Prof. Dr. Erdener Yurtcan
AlaŐatı, Haziran 2018

DEVLET MEMURLARININ HAFTA SONU TATİLİ

Devlet memurlarının hukuki durumunu düzenleyen 657 sayılı Yasa, memurların haftalık çalışma süresi genel olarak 40 saattir, dedikten sonra, bu süre cumartesi ve pazar günleri tatil olmak üzere düzenlenir, diyor. Devlet memurlarının çalışma süresi haftanın beş gününe bölündüğünde, günlük sekiz saate eşit oluyor.

Ülkemizde 1975 yılına kadar devlet memurları cumartesi çalışırlardı. Bu yarım gün olarak uygulanırdı. Daha önceki dönemlerde cumartesi tam gün mü çalışılırdı, hatırlamıyorum.

Asistanlık dönemimde cumartesi çalışırdık. Hocalar bize nazari derslerde görev vermedikleri için, biz cumartesileri öğrenciye pratik çalışma adı altında, uygulama dersleri yapardık. Bu dersler nazari derslere oranla daha renkli geçirdi. Ne de olsa, hoca-öğrenci karşılıklı görüş alışverişi içinde, önceden hazırlanmış konularla ilgili çözüm üretmeye çalışırdık.

Konuyu dağıtmadan aslında bu yazıya kitapta neden yer veriyorum, ona gelmeliyim.

Sanırım cumartesini tatil yapmak, bize batıdan gelen bir sonuç. Bu sonucun ülke çıkarlarına uygun olup olmadığı elbette irdelenebilir.

Cumartesi günü tatil yapanlar devlet memurları olunca, onlar açısından konuya yaklaşıldığında, samimi bir bakışla, memurun bundan memnun olacağını düşünmek uygun olur. Devlet memuru her ayki çalışması için devletten maaş adı altında ücretini aldığına göre, cumartesileri de tatil günü sayılınca, maaşta indirim yapılmadığı için, bu memur açısından, en

kibar açıklaması ile itiraz etmeyeceği bir sonuçtur.

Fakat kamuda bu çözümle ortaya çıkan işgücü kaybı dikkate alındığında, cumartesi günlerini tatil kapsamına almanın uygun olmayan bir çözüm olduğunu söylemek gerekir. Bu düşüncemi açıklarken yükselen itiraz seslerini duymazdan gelemem elbet. İnsanoğlu egoisttir; önce kendini düşünür. Egoist olmak insanın mayasında vardır ve bunda yadırganacak bir yan da yoktur. Hatta bu konuda şöyle bir değerlendirme de yapılır: Egosu olmayan insanın ruh sağlığından şüphe etmek gerekir.

Benim dile getirmek istediğim, konuya kişi, birey planında bakmak değildir. Önemli olan devletin işgücü ihtiyacıdır. Bunda cumartesi tatilleri ile önemli bir kayıp olduğunda kuşku yoktur.

Ülkemizin kalkınmış, ülke insanının refah içinde yaşadığı bir toplum olmadığı bir gerçektir. Bu nedenle de her alanda çok çalışmak mecburiyetindeyiz. Batılılar bizim gibi ülkelerden söz ederken, önceleri az gelişmiş toplumlar, terimini kullanırlardı. Sonraları bu terim sanırım biraz yaralayıcı bulunduğu için terk edildi, onun yerine gelişmekte olan toplumlar, terimi ön plana çıkarıldı.

Bu noktada bir tespit yapmama izin veriniz: Çalışma süreleri, işgücü yaratma olanakları toplumların sanayileşmelerini tamamlamış olup olmamakla doğrudan orantılıdır. Sanayileşmesini tamamlamış batı toplumları haftalık çalışma sürelerini sınırlandırabilirler; hatta bunlarda süre kısıtlamalarına da gidebilirler. Fakat bizim için resim farklıdır. Sanırım bu konuda da, Osmanlıdan başlayarak batılılaşma hedeflerinde yaptığımız hatayı tekrar ettik.

Bu satırları okuyan herkesin belirtmek istediğim sonucu paylaşmayacaklarından eminim.

Eskiler ne demiş, gerçekler fikirlerin çarpışmasından doğar.

Benim amacım da bir tartışmaya zemin hazırlamaktı yalnızca.

BÖYLE ÜNİVERSİTE EĞİTİMİNE CAN KURBAN

Başlığa biraz şaşırduğunuzun farkındayım. Ama yazıya son noktayı koyunca, ortalık aydınlanacak. Bundan emin olabilirsiniz.

Vakıf üniversiteleri ülkede yerlerini alınca, eleştiri yağmurunu da beraberinde getirdi. Bunu birazdan irdeleyeceğim.

Ama önce vakıf üniversiteleri nedir, kökenleri nereye dayanır, bunun üzerinde durmakta yarar görürüm.

Vakıf üniversiteleri gücünü anayasadan alırlar, çünkü bir vakıf üniversitesinin nasıl kurulacağı ve öğretime başlayacağı anayasada yazılıdır. Ayrıntıya girmeksizin, işin özü şudur: Her vakıf üniversitesi ayrı, özel bir yasayla kurulur. Devlet üniversitelerinin yanında vakıf üniversitelerinin kurulması olanağını yaratmanın amacı bellidir. Ülkemizde yüksek öğretim skalasını geliştirmek, öğrenciye daha geniş bir ölçekte seçim şansı yaratmaktır.

Öte yandan vakıf üniversitelerinde en az üç fakültenin bulunması mecburidir. Bu sayıda fakülte olmadan vakıf üniversitesi kurulamaz. Bir vakıf üniversitesi öğretim vereceği fakülteleri kendi yönetimiyle tercih eder. Ayrıca vakıf üniversitelerinin bünyesinde yüksekokullar ve teknoloji enstitülerine de yer verilebilir.

Bir vakıf üniversitesinin kurulabilmesi için belirli bir sermayenin tahsis edilmesi şarttır. Hiç açıklamaya gerek yoktur ki, vakıf üniversiteleri kâr amacı güdemazler.

İşte size kısacık bir vakıf üniversitesi resmi. Bu yazdıklarım tabii ki resmin yalnızca bir yüzü. Aynı resmin bir de öteki yüzü var. Nasıl mı?

Diyelim ki bir vakıf üniversitesi kuruldu. Fiziki donanımı ile eksiksiz. Şimdiki deyimiyle, yerleşkesi/yerleşkeleri tastamam. Derslikler, yurtları, kitaplıkları eksiksiz.

Peki, öğretimi verecek olan kadrolar? Onlarda durum nedir? İşte işin can damarı. Öğretimi verecek kadroları bir vakıf üniversitesi nasıl sağlayacak? Gelsin yardıma devlet üniversiteleri. Devlet üniversiteleri acaba yeterli öğretim elemanına sahip mi? Özellikle yeni kurulan devlet üniversitelerinin yardımına kim koşacak? Elbette ülkenin köklü üniversiteleri. Bu nasıl bir resmi ortaya koyar? Hocalar, kimi uçan türden, kimi aynı ya da yakın ile koşarak, kısmen yetişerek, kısmen yetişmeyerek, terimi bağışlayınız, kör-topal bir üniversite öğretimi.

Ülkenin gerçeği budur.

1981 yılının 6 Kasım günü Yüksek Öğretim Kurulu(YÖK) kuruldu. İhsan Doğramacı'nın yarattığı sihirlle(!), doktor asistanlar yardımcı doçent yapıldı. Onlar da üniversite öğretim üyesidir denildi. Böylece kadrolar zenginleştirildi. Bu, yardımcı doçent unvanını da anlamakta zorluk çekerim. Ne demek yardımcı doçent? Doçent terimi Latince'dir, kökü doçereden gelir, öğretmek demektir. Buraya kadar tamam. Yardımcı doçent, doçent olup ders vermek yetkisini kazanan doçentin yardımcısı olunca, bu yardımcı doçentlik asistanlığın süslü ismi değil midir? Elbette öyledir. Bu günlerde yasama çalışması başladı parlamentoda ve kısa sürede tamamlandı. Yardımcı doçentlik kaldırıldı, yerine doktor öğretim üyeliği yaratıldı. Yasa yürürlüğe girdi. Hayırlısı.

Konuya bir de başka bir açıdan bakmak isterim, vakıf üniversitelerinden söz ederken. Bu üniversitelerde öğrenim gören öğrenci sayısı, devlet üniversitelerine oranla azdır. Bunu olumlu sayabiliriz. Buralarda hoca-öğrenci ilişkileri daha doğrudan kurulabiliyor. Hocalar öğrenciyle daha yakından ilgilenebiliyorlar. Bu konunun kurtarıcı elbette e- mail adresleri. Öğrenci bir hoca-

nın e-mail adresinden kendisi ile bağlantı kurabiliyor ve ortaya çıkabilecek konular ve sorunların çözümü kolaylaşıyor.

Bu çerçevede tanıdığı olduğum bir uygulamayı sizlerle paylaşmak isterim.

Söze şöyle başlamak uygun olacak. Vakıf üniversitelerinde çağın iletişim olanaklarından üst seviyede yararlanılıyor. Bilgisayar ve internet programlarıyla üniversitenin yönetimi çağdaş temelde yürütülmeye çalışılıyor. Bu son derece olumlu.

Bu sistemde her öğrencinin bir şifresi var. Bu, onun her kapıyı açan anahtarı. Tüm öğretim olanaklarını bununla yürütebiliyor. En basitiyle, ders seçme, sınav sonuçlarına ulaşma gibi.

Vakıf üniversiteleri ortamında kısa süre tanıdığı olduğum bir olaydan söz etmem gerek.

Olayın kısa anlatımı şöyle: Bir öğrenci bir ameliyat geçiriyor, raporlu olarak evinde dinleniyor. Doğal olarak da dersleri izleyemiyor. Bu süreçte öğrenciye nasıl yardımcı olunabilir? Ayrıca kısa süre sonra quiz adı verilen ara sınavlar da yapılacaktır.

Çözüm son derece basit. Öğrenci hocasına bir e-mail gönderiyor, sağlık durumunu aktarıyor ve şu soruları soruyor: Derslerde hangi konular işlenmektedir, quiz'deki sorumlu oluncak olan konular nelerdir?

Bu noktada hocaların hakkını vermek gerek. Hocalar öğrenciye dönüş yapıyorlar, geçmiş olsun dilekleriyle birlikte sorulara cevap veriyorlar.

İşte size, içinde her şey olan, saymama ne gerek var, güzel bir örnek.

Bu satırları yazarken öğrencilik günlerimi hatırladım. Hocalar sınıfa girip bize bir günaydın'ı çok görürlerdi.

Onun için bugün üniversitelerde konferanslar verirken, boşuna "çocuklara" hocaların suyunu sıkın, onlara hiç rahat vermeyin, ne biliyorlarsa, tümünü size öğretsinler demiyorum.

KİTLE İLETİŞİMİNİN DÜNÜ-BUGÜNÜ

İnsanoğlu tarihin ilk çağlarından beri toplum içinde yaşamıştır. Bunu doğal bir sonuç saymak gerek. Neden mi? Bu tavrın içinde paylaşmak var, tehlikelere karşı daha iyi korunmak var, yardımlaşma var. Daha pek çok şey var.

Bunun bir sonucu da haberleşmektir. Haberleşme, bugünkü yerleşik terimiyle iletişim, toplu yaşamadan doğan bir ihtiyaçtır. İnsanlar birbirinden haberli oldu mu yardımlaşma da kolaylaşır.

Geçmişte ne güzel, iletişimi sağlayanlara özgü yöntemler kullanılmıştır.

Örnekler mi? Aramadığınız kadar çok.

İnsanoğlu ateş yakarmış, ateşin dumanını uzaktan gören kişiler, o dumandan anlam çıkarırlarmış.

Köylük yerde delikanlı sevdalisına aynayla ışığı yansıtırmış. Bunun anlamı, seni her zamanki yerimizde bekliyorum demekmiş.

Temel Fadime'ye ıslık çalarmış. Bekliyorum, koş gel demekmiş bu.

Geçmişte insanlar birbirlerine mektup yazardı. Bu toplumlarda yerleşik temel bir iletişim aracıydı. Mektuplar da tabii türlü çeşitli. Aşk mektupları, iş mektupları, yarenlik mektupları, çeşitli isteklerle yüklü mektuplar. Bunların zarfları bile farklı renklerde olurdu, çünkü anlamları farklıydı.

Mektubun yanı sıra telgraf. Hızlı haberleşme için uygulanan ne güzel bir yöntem. Asker ocağından baba evine gelen telgraf, izne çıkıyorum, haftaya geleceğim. Aileyi sevince boğan birkaç kelime.

Günümüzde durum nedir, iletişim dünyasında?

Özel hayatta mektup diye bir şey kalmadı. Mektup, resmi işler için bir araç gibi.

Telefon, Türkçe tanımı ile cep telefonu. Bu terimi Türk zekâsı yarattı, her halde cepte taşındığı için. Yabancı dillerde buna ya mobil(taşınabilir) telefon diyorlar ya da handy(elde taşındığı için).

Yabancı ülkelerde cep telefonları gerçek bir iletişim aracıdır ve ihtiyacı karşılamak için kullanılır. İnsanların elinde her an bu telefonları göremezsiniz.

Bize gelince, cep telefonu bir iletişim aracı değildir, insanların yeni oyuncağıdır. Batılı da bu konuda elbette boş durmuyor, bu aleti cazip kılmak için her an bir yenilik yaratıyor. Cep telefonunun içi artık bir oyuncakçı dükkânı. Ara sıra da haberleşiliyor bu araçla.

Ne yöntemler devreye sokuluyor. Çığ gibi. Face-book, whatsapp, twitter, instagram. Beğen beğen al. Bunlar da görünüşte bedava. Öyle sanıyor safdiller. Batının şeytan kurnazı o aleti satarken senden o saydığım yöntemlerin parasını peşin olarak çoktan cebine indiriyor. Ey benim saf insanım, sen olup bitenin farkında değilsin. Biri bir gün çıkıp da o telefonların maliyetleri ile satış fiyatlarını karşılaştırırsa, gerçek ay ışığı gibi yüzünü gösterir.

Benim bu tabloya elbette itirazım var. Nasıl mı?

Bu telefonlar Türkçede ne yazım(imla) bıraktı, ne de ifade. İnsanoğlu konuştuğu gibi yazıyor, sözcükler yarım yamalak. Ama kimin umurunda. Bu konunun bir yanı. Bir başka yanı daha var. O da, hazretlerin(!) kendilerine göre kısaltmalar yaratmaları. Sanırsın çok işleri var, çok üretiyorlar, zamandan

kazanacaklar. Bu iletişim dünyasında (svg) sevgi demek, (syg) saygı.

Bazı sözleri duyar gibiyim: Hocam, ne olur bizim keyfimizi (artık her şey keyif oldu, başka güzel sözcükler unutuldu, zevk gibi, memnunluk gibi) bozma. Biz halimizden memnunuz.

AKIL MI, TEVEKKÜL MÜ?

İnsanlığın en önemli buluşunun ne olduğu tartışmasının içinden çıkmak elbette mümkün değildir. Bu çok büyük değişkenlikler gösterir. Fakat bunlar içinde yazının yeri de bir başkadır.

Bu giriş nereden aklıma geldi dersiniz, bazı şeyleri bu sayfada yazı aracılığıyla paylaşmam mümkün oluyor.

Yazıyı bir hukuk makalesine çevirmeden, girişte yazının konusuyla bağlantılı birkaç cümle yazacağım.

2005 yılında ülkemizde yeni Ceza Yasası yapıldı ve yürürlüğe konuldu. Bu konudaki tartışmalar sürüyor, elbette sürecek, çünkü bu bilimsel yaklaşımın sonucu.

Yeni yasaya ayrımcılığı cezalandıran hüküm konuldu. İyi de oldu.

Ayrımcılık nedir? Ayrımcılık, bir kişiye ya da gruba, belli özelliklerinden dolayı **önyargılı** davranmaya denir. Bu davranış, pozitif ya da negatif yönde olabilir. Ancak, ayrımcılık denildiğinde genellikle negatif anlam anlaşılır. Ceza yasaları ayrımcılığı yaptırıma bağlarken, elbette kavramın olumsuz niteliğini esas alırlar.

Bu girişten sonra ana konuya geliyorum.

Yıl 2012. Kış geldi çattı. Ulaştırma Bakanlığı bir yönetmelik çıkardı. Buna göre araçlara kış lastiği takmak mecburi kılındı, 1 Aralık-31 Mart tarihleri arasında. Bu tavır güvenlik açısından vazgeçilmez. Yönetmelik yürürlüğe girdi, ertesi gün Bakan

açıklama yaptı: “Bu mecburiyet yalnız ticari araçlar için.”

O tarihte bir günlük gazetede yazı yazdım. Şu düşüncelerimi kamuoyuna yansıttım.

“ Niçin? Ticari olmayan araçları sürenlerin güvenliği önemli değil mi? Bu yaklaşım kabul edilemez. Unutmamak gerekir ki, kış lastiğinin niteliği kışın yaşanan hava ve iklim koşullarına uygun üretilmiş olmalarında. Ayrıca sözünü ettiğim yönetmeliği okudum; iki araç sınıfı için bir ayırım yok. Bu yalnızca hukuki temeli olmayan, özel araç sürenleri görünüşte koruyan, fakat aslında tehlikeyle baş başa bırakan bir çözüm. Fakat doğru değil. Her fırsatta Türk insanı AB’den söz ediyor ya artık, dönüp bir AB ülkelerine bakın lütfen. “

Yıl 2018. Kış hüküm sürüyor ülkede. Ama bu konuda bir değişiklik yok. Böyle gelmiş, böyle gider, demeye içim el vermiyor. Böyle gitmemeli. Bu ülke insanını koruyan, gözeten çözümler üretilmeli. Ama bu konuda durum hiç de öyle değil ne yazık ki.

Bu istenmeyenler ülkemizde neden mi kaynaklanıyor? Elbette insanımızın tevekkülü elden bırakmamasından. Tevekkül nedir? Her şeyi Tanrı’ya, yazgıya bırakma, yazgıya boyun eğme, her şeyi Tanrı’dan beklemektir, tevekkülün sözlük açıklaması.

Oysa tevekkülle bir dine bağlılığı birbirinden ayırmak gerekir. Din, bir ülkede din ve vicdan hürriyeti çerçevesinde üstün varlığa(islamda: Allaha) inanma, dinin kutsal kitabının buyrukları ve ilkelerine uygun tapınmadır. Bu nedenle bir dine bağlılıkla tevekkül arasında doğrudan bağlantı yoktur. Temelde her dinde insanların akıllarını kullanmaları, aklın gereklerine göre davranmaları ilkesi geçerlidir. Bu açıdan konuya yaklaşıldığında, tevekkül belki de insanın kolaya kaçması, tehlikelerden uzak yaşamasını sağlayacak ödevleri yerine getirmemesi, önlemleri almamasına neden olan bir tutum ve davranıştır.

İnsanların tevekkül çerçevesindeki tavrı halk ağzındaki formülü ile açıklarsak, “bir şey olmaz abi” bunun en öz açık-

lamasıdır. Oysa çok şey olabilir, ne zaman mı, insanımız motorlu aracına düzenli bakım yaptırmazsa, eskiyen lastiklerini değiştirmezse, kışın kış lastiği takmazsa, istenmeyen tehlikeler ve sonuçlar doğar. Bunları önlemek için, aracın camına “Allah korusun” yazmakla iş bitmez. Doğru olan nedir, ilkin aklın gereğini yerine getirmek, önlemleri almak, sonra elbette Allah’a sığınmak, kötülüklerden uzak kalmak.

RTÜK AYAYA KALK LÜTFEN !

Bu kısaltma ülkemizde radyo ve televizyon yayıncılığı kuruluşunu simgeler.

Bu konudaki özel yasada, radyo, televizyon ve isteğe bağlı yayın hizmetleri sektörünü düzenlemek ve denetlemek amacıyla, idarî ve malî özerkliğe sahip, tarafsız bir kamu tüzel kişiliği niteliğinde Radyo ve Televizyon Üst Kurulu kurulmuştur, denilmektedir. Ayrıca bu kurulun RTÜK Yasasında ve mevzuatta kendisine verilen görev ve yetkileri kendi sorumluluğu altında bağımsız olarak yerine getireceği ve kullanacağı da belirtilmiştir.

Bu yazı bir hukuk makalesi değildir. Bu nedenle amaç, RTÜK'ün ülke insanına yüklendiği hizmet alanında nasıl bir görüntü ortaya koyduğunu kısaca irdelemektir.

İlkin, ülkemiz çok büyük sayıda radyo ve televizyon yayıncısına sahip olmasına karşılık, 24 saat kesintisiz yayın yapılması kanımca uygun bir çözüm değildir. Bu ülkenin üretime ihtiyacı vardır. Radyo ve televizyon yayıncılığı böyle sürdüğü sürece, bunun ülkeye bir katkısı olmayacaktır. RTÜK, bu konuyu düzenlemek yetkisine sahiptir. Ancak bu konuda bugüne kadar bir adım atılmış değildir.

RTÜK Yasasında radyo ve televizyon yayıncılığının ilkeleri ayrıntılı bir biçimde sıralanmıştır. Uygulamada bunlara ne ölçüde uyulduğu konusunda kuşkular büyüktür.

İşte birkaç örnek.

Televizyonlarda temel konu dizi yayıncılığıdır. Bu, çok uzun bölümler halinde seyirciye aktarılarak yapılmaktadır.

Bugüne kadar RTÜK'e bu sektörde gerek kamera önünde gerek kamera arkasında çalışanlardan gelen şikayetlere, terim bağışlanırsa, RTÜK kulağını tıkamıştır. Bu insanların insanüstü bir çabayla çalıştıkları bir gerçektir. Her haftaya 260 dakikalık bölüm yetiştirmek kolay bir iş midir? Oysa çözüm basittir ve yetki RTÜK'dedir. RTÜK dizilerin bölüm sürelerini sınırlandıracaktır.

Oysa bu konudaki gidiş tam tersinedir. Nasıl mı? Bir hafta önce yayınlanmış bulunan bölüm, bir hafta sonraki yayının başında, özet adı altında adeta yeniden yayınlanmaktadır. Bu konuda 1 saat süren yayınlara özet denilebilir mi?

Yayımlar reklam kuşaklarıyla elbette kesilmektedir. Bu kaçınılmazdır, çünkü reklam geliri TV kuruluşlarının yaşam kaynağıdır. Ama her reklam kuşağından sonra, yayının kaldığı yerden 1 dakika geriye giderek bir tekrardan yararlanmak neye sığar? Seyirci her halde reklam kuşağından önce kalınan yeri, reklamların gösterildiği 10 dakika içinde unutup ki, hatırlatma yapıyorlar. Buna kargalar güler.

RTÜK ilkeleri ve kuralları çerçevesinde TV kuruluşlarının belgesel programlar da yayınlamaları gerekiyor. Ama bunların yerinde yeller esiyor.

Bu konuda geçmişten bir örnek: Yıllar önce üniversiteden bir grupta bir RTÜK yasa taslağı hazırlıyoruz, istek üzerine. Elbette belgesel yayınına da taslağı yerleştirdik. TV yayıncıları ülkedeki trafik sorununa yardımcı olmak için bu konuda programlar yayınlayacaklardı. Bu hüküm yasalaştı. Bazı yayıncılar bu konuda program yayınladılar, ama sabaha karşı 04.00'da. İşte ülkeye fevkalade bir katkı.

Radyolar ve televizyonlar çağın gelişmiş iletişim araçlarıdır. Unutmamak gerekir ki, bu alandaki teknik gelişmeler sayesinde, dünya ölçeğinde insanlar her ülkeden anında haberdar olabilmektedirler. Bu aslında globalleşmenin bir sonucudur. Bu olanaklar ülkemiz açısından da güzellikler için kullanılrsa, çok yararlı olmaz mı? Olur elbet.

ÜLKEMİZİN PASAPORT DÜNYASI

Pasaportun tanımı nedir? Pasaport; kanunda belirlenen yetkili makamlarca verilen ve hamillerine bir ülkenin milli sınırlarından diğerine geçmeyi sağlayan belgedir.

Ülkemizde 5 tür pasaport vardır. Diplomatik pasaport, hususi damgalı pasaport(yerleşik deyim: yeşil pasaport), hizmet pasaportu, umuma mahsus pasaport, yabancılara mahsus pasaport.

Biz hukuk fakültesinde okurken, hocalar pasaportu bir de şöyle anlatırlardı. Bir ülke bir kişiye pasaport verdiğinde, sen yabancı ülkelere gittiğinde korumam altındasın, demektir.

Pasaport kavramıyla bağlantılı kavram vize kavramıdır. Vize, yabancı bir ülkeye girebilmek için o ülke makamlarından alınan resmi izindir. Bir başka anlatımla, bir yabancı ülke bir diğer ülkenin vatandaşına vize verdiğinde, ülkeme gelebilirsin, ülkeme giriş yapmanda sakınca yoktur, demektir.

Buraya kadar anlattıklarım hukuktu. Şimdi konuyu irdeleme zamanı.

Pasaport Yasası, yukarıda sıraladığım pasaportları kimlerin, hangi şartlarda almaya hak edeceğini ayrıntılı olarak düzenler. Bu konuda sorun yoktur.

Ülkemizin derdi vize eksenindedir. AB'ye giriş sürecinde vatandaşımızın derdi seyahat edeceği ülkelere vize alabilmektedir. Bugün için vize almak kuraldır, almamak istisnadır, diplomatik pasaportlarda ya da yeşil pasaportlarda olduğu gibi.

Vatandaş, yasal terimiyle, umuma mahsus pasaport alır. Bu pasaportu alması kolaydır da, vize alması, terimi bağışlayınız,

göbeğini çatlatır. Bin bir sorgu-sual. O ülkeye neden gitmek istiyorsun, amacın nedir? Türkiye'deki malvarlığının durumu nasıldır? Gayrimenkulün var mı, banka hesabın var mı? Bunların cevabının olumlu olması da vize almayı otomatik hale getirmez.

Vize süreleri verenin adeta iki dudağının arasında; kimine uzun süre kimine kısa süre.

Diplomatik pasaportları alacaklar bellidir. Bu sıfatları taşıyanlar, bu pasaportlara hak kazanırlar.

Yeşil pasaportla ilgili resim şudur: Ecevit'in başbakanlığı döneminde, yapmaya çalıştığı, fakat asla başarılı olmayan personel rejimi(bu başka bir yazının konusudur) yeşil pasaportu sorun yumağı haline getirmiştir ne yazık ki. O reforma(!) kadar, pasaport yasası devlet memurlarının en üst derecede görev yapanların yeşil pasaport alabileceklerini öngörmekteydi. Bu, o zamanki düzenlemeyle, 150,125 ve 100 aslı maaşı(bu bu sayıda Cumhuriyet altınını karşılardı) hak edenler bu pasaportu hak ederlerdi. Bu dereceler de çok kolay ulaşılan memurluk seviyeleri değildi. Bu nedenle yeşil pasaport alabilecek olanlar son derece sınırlıydı.

Sonra Ecevit personel rejimini değiştirdi. Memurluk dereceleri aşağıdan yukarı doğru sıralandı(16'dan başlayarak 1 inci dereceye). Gelgelelim 3. Dereceye ulaşmak, Ecevit düzeninde çok kolay ulaşmak mümkün oldu. Bir üniversiteden mezun olmak yetiyordu bunun için. Bu tablo bu gruptaki devlet memurlarının sayısını inanılmaz sayılara yükseltti. Bu konuda Pasaport Yasasında da değişiklik yapıp yeşil pasaport alabilmek sınırlandırılmayınca, yeşil pasaport adeta sıradan bir pasaport haline geldi.

İşin ilginç yanı, yabancı ülkeler de bu durumun farkındalar. Hukuki planda, istisnalar hariç, çok sayıda ülkeye yeşil pasaportla vizesiz seyahat mümkün ama, yabancı ülkelerde sınır polisleri yeşil pasaportlara eski yakınlığı göstermiyorlar. Bu pasaportla seyahat edenlere, sorgu-sual çığ gibi.

Pasaporttan söz ederken, bir başka konuya da değineceğim.

Pasaportta, pasaport sahibini tanıtan bilgilerin açık olarak yer alması evrensel bir kuraldır. Hatta dünya ölçeğinde organize suçluluk ve pasaport ve kimlik sahtecilikleri çığ gibi artınca, bu konu daha da hassas ele alınıyor ve kişilerin kimliklerinin her türlü ayrıntıyla tespiti öngörülüyor.

Durum böyle iken, ülkemizde nehir tersine akıyor. Nasıl mı? Ülkede gördükleri hizmetten ötürü belirli unvanları, değişmesi mümkün olmayan biçimde hak eden kişilerin bu unvanları artık pasaportlarına yazılmıyor. Eskiden bu böyle değildi. Bir yargıç, bir avukat, bir üniversite öğretim üyesinin unvanı pasaportuna yazılırdı. Kim, hangi nedenle uygun gördüyse, bu uygulama kalktı.

Son derece yanlış bir tutum. Pasaportuyla bir yabancı ülkeye giriş yapacak olan bir pasaport sahibinin girişteki polise pasaportunu uzattığında, bu görevli pasaportunda yazılı unvanına göre tavır alırdı eskiden. Şimdi bu kişi pasaport sahibinin kim olduğunu bilmiyor. Bu eksiklik de olumlu sonuçlar vermiyor.

Pasaport konusunu ele alınca, çok kısa olarak bir hususa değinmek, mesleğimin bir parçasını oluşturan avukatlık açısından gereklidir. Konunun özü şudur: Ülkemizde avukat olmak, yeşil pasaporta hak kazandırmaz. Avukatlar adına barolar ve Türkiye Barolar Birliği(TBB) yıllardır bu konuda çaba harcar, ama başarı elde edilemedi. Oysa bunun mümkün olması gerekir. En azından, avukatlıkta belirli kıdemi elde etmiş olanlar için bu böyle olmalı derim.

Bu kadar olumsuzdan sonra, sıra bir olumluda pasaport ekseninde. Devlet ihracatçıların yaptıkları ihracatın ulaştığı meblağları esas alarak, belirli kişilere yeşil pasaport verilmesi sonucunu yarattı. Bu kanımca çok olumlu oldu. En azından bu kişileri vize girdabının dışına almış oldu. Sevindirici bir sonuç.

GÖSTERMELİK: 8 MART KADINLAR GÜNÜ

Bu yazıyı 8 Mart 2018 günü kaleme aldım. Malum olduğu üzere, 8 Mart Dünya Kadınlar günü. Daha doğrusu, dünya emekçi kadınlar günü.

O gün geldi mi bir fırtına kopuyor. Herkes kadın hakları savunucusu. Laf ebeliği deseniz gırla. Sanırsınız kadınların her türlü sorununu bir günde çözecekler. Nerde gezer!

Benim de bu konuda söyleyeceklerim ve sizlerle paylaşacaklarım var.

İlkin geçmişe kısa bir bakış. 8 Mart 1857 tarihinde ABD'nin New York kentinde 40.000 dokuma işçisi daha iyi çalışma koşulları istemiyle bir tekstil fabrikasında greve başlıyorlar. Ancak polisin işçilere saldırması ve işçilerin fabrikaya kilitlenmesi, arkasından da çıkan yangında işçilerin fabrika önünde kurulan barikatlardan kaçamaması sonucunda çoğu kadın 129 işçi can veriyor. İşçilerin cenaze törenine 10.000'i aşkın kişi katılıyor.

26 - 27 Ağustos 1910 tarihinde Danimarka'nın Kopenhag kentinde 2. Enternasyonale bağlı kadınlar toplantısında (Uluslararası Sosyalist Kadınlar Konferansı) Almanya Sosyal Demokrat Partisi önderlerinden Clara Zetkin, 8 Mart 1857 tarihindeki tekstil fabrikası yangınında ölen kadın işçiler anısına 8 Mart'ın "Internationaler Frauentag" (International Women's Day - Dünya Kadınlar Günü) olarak anılması önerisini getiriyor ve öneri oybirliğiyle kabul ediliyor.

İlk yıllarda belli bir tarih saptanmamıştır, fakat her zaman ilkbaharda anılıyor. Tarihin 8 Mart olarak saptanması

1921’de Moskova’da gerçekleştirilen 3. Uluslararası Kadınlar Konferansı’nda gerçekleşiyor. Birinci ve İkinci Dünya Savaşı yılları arasında bazı ülkelerde anılması yasaklanan Dünya Kadınlar Günü, 1960’lı yılların sonunda Amerika Birleşik Devletleri’nde de anmaya başlanmasıyla daha güçlü bir şekilde gündeme geliyor. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 16 Aralık 1977 tarihinde 8 Mart’ın “Dünya Kadınlar Günü” olarak anılmasını kabul ediyor.

Türkiye’de 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü ilk kez 1921 yılında “Emekçi Kadınlar Günü” olarak kutlanmaya başlanıyor. 1975 yılında ve onu izleyen yıllarda daha yaygın, ve yığınsal olarak kutlanıyor, kapalı mekanlardan sokaklara taşınıyor. “Birleşmiş Milletler Kadınlar On Yılı” programından Türkiye’nin de etkilenmesiyle, 1975 yılında “Türkiye 1975 Kadın Yılı” kongresi yapılıyor. 12 Eylül 1980’den sonra dört yıl süreyle herhangi bir kutlama yapılmıyor. 1984’ten itibaren her yıl çeşitli kadın örgütleri tarafından “Dünya Kadınlar Günü” kutlanmaya devam ediliyor. (Bu bilgiler için Google’a teşekkürler)

Bugün dünya ölçeğinde olayın neresindeyiz? Olay derken elbette kadının toplum içindeki yerini ve önemini algılamak durumundayız. Bu konuda dünyanın tüm ülkelerini mercek altına yattırduğumuzda, gördüğümüz resim nedir? Eğitimden yeterli payı alamamış, fırsat eşitliğinden tam olarak yararlanamayan, ayağı sağlam basmayan, erkek egemenliğine teslim olmuş, bir büyük nüfus. Hemen her toplumda erkeklerle sayısal olarak eşit bir sayıya ulaşan kadın nüfusu, ülke yönetiminde ne kadar pay sahibi? Uzağa gitmeye hiç gerek yok. Parlametoda temsili sağlamak için “kadın kotalarının” tartışıldığı 21. yüzyılda, insanların işine gelince, kadın anamızdır, kadın baş tacımızdır, dünya kadınların ayaklarının altındadır, edebiyatını bir kenara koyarak düşünmek ve harekete geçmek zamanı değil midir? Elbette öyledir.

Anayasanın 10 uncu maddesi diyor ki: “ Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik

ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. “ Anayasanın kadın-erkek eşitliğini perçinlenmesi güzeldir ve kaçınılmazdır. Devletin eşitliği yaşama geçirme yükünün belirtilmesi daha da güzeldir. Bu konuda olayın acaba neresindeyiz? Eksiklikleri sıralamak için bu sayfa yetmez. Ama, 2010’da maddeye eklenen şu cümleye ne demeli? Bu maksatla(eşitliği sağlamak için) alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. Okurlar kusura bakmasınlar, acaba dervişin fikri neyse, zikri de odur mu demeli? Eşitlik ilkesini gerçekleştirmek için devlet önlem alacak ve çözümler getirecek. Bunlar uygulanırken, eşitlik ilkesine aykırı yorum yapılamayacak. Demek ki böyle bir tehlike var. Bununla bazı insanların şu eşitlik denilen kavramı içlerine sindiremedikleri sonucu açıklanmış olmuyor mu?

Bunları daha önce de yazmıştım.

Şimdi bir başka açıdan soruna eğilmek gerek.

Bu ülkede her yıl tecavüze uğrayan, kötü muamele gören, darp edilen, yaralanan, hatta öldürülen kadın sayısı kaçtır acaba?

Bu ülkede hâlâ her yıl, ilkelliğin en âlâsı ile aile meclisi kararıyla ölüm fermanı kesilen, sonra infaz edilen kadın sayısı kaçtır acaba?

Bu ülkede her yıl satılan, mal gibi mütalaa edilen kadın sayısı kaçtır acaba?

Bu acabaları çoğaltmak o denli kolay ki.

Bu ülkenin sosyologlarına büyük görev düşüyor kanımca. Yukarıda sıraladığım soruların cevaplarını araştırmak, bu sorunları gidermek için çözümler üretmekte onların önemli katkıları olabilir.

Hukuk da üzerine düşeni yapmalı diyorsunuz, duyuyorum ve size katılıyorum. Ama bir gerçek var: Hukuk yaşanan olaylara çözüm üretir yasal planda. Fakat bu çözümler, suçluları cezalandırmak sorunu kökten bitirmez ne yazık ki. Önemli olan bu tür olayların yaşanmamasında.

Sorun çok ciddi. Hep bir elden taşın altına el koymak zorunlu. Yoksa kadınıımız, anamız, bacımız, karımız, kardeşimiz, canımız edebiyatı ile bir yere varılamayacağı çok açık.

Bırakalım günü kurtarmak adına 8 Mart kutlamalarını.

Ülkedeki tablo ile bu kutlamaların bir anlamı olmuyor.

MEVSİMLER

Yazıyı kaleme almaya başlamadan iki şey yaptım. Önce mevsim sözcüğünün etimolojik kökenine baktım. Mevsim Arapça bir sözcük, wsm kökünden geliyor; mawsim olarak yazılıyor. Demek ki sonradan mevsim olarak değişmiş ve yerleşmiş.

Mevsimin tanımı şöyle: yılın, güneşten ısı, ışık alma süresi ve dolayısıyla iklim şartları bakımından farklılık gösteren dört bölümünden her biri.

Şimdi gelelim insanoğlunun mevsimlere yaklaşımına.

İlkbahar. İnsanların kanının bir başka hızda dolaştığı damarlarında, canlandığı, mümkün olsa fışkıracığı, adeta bağıracağı, haykıracağı, sesini yeni düvele(gençler için: dünyaya) duyuracağı aylar, günler, gündüzler, geceler.

İlkbaharın doğayla el ele kol kola girdiği, her haliyle ben buradayım dediği bir gerçek. Ağaçlar yapraklanıyor, yeşil, yeşil kaplıyor her yanı. Dalları sürgün veriyor, önce tomurcuklar, habercisi güzelliklerin, sonra çiçeklerin açmaları, rengârenk, bir gelinin başındaki taç misali, mutluluk yüklü.

İlkbahar insanın yüzünde güller açtırır. Bir başka uyanır koca dünya yatağından her sabah, aylardan isterse olsun mart, nisan isterse ya da mayıs fark etmez.

İlkbaharda yağmurlar yağar, bereket yüklü. Sessiz, sakin duygu yüklü, ipil, ipil, sepserin. İnsanın, içine çekesi gelir o gümüş renkli damlaları, önce ağızından içeri, sonra boğazından aşağı, bir gelincik şerbeti misali, kırlardan toplanmış kıpırmızı gelinciklerden armağanı insanoğluna.

Yaz. Yaz geldi mi güler yüzüyle sınımsız, ısıtır insanı öyle bir ısıtır ki, iliği kemiğini ısıtır, eskilerin deyimiyle. Yaz mevsimi bir komuttur aslında insana, at üstündeki ne varsa ısınmaya, doğanın soğuşuna dayanmaya dair.

Köylük yerde bir başkadır yaz günlerinin tadı. Dolaşırken

ekinlerin arasında çiftçiler, ince belli, güler yüzlü, aydınlık ürünlerinin, elbette bir hoş olur yürekleri, sevinç ışığı vurur yüzlerine tastamam. Anlamak için o ruhta açan gülleri, kâhin olmaya ne gerek olur ki azizim.

Sonra gelsin harman makineleri, biçerdöverler, oraklar, kamyonlar. Erkekli, kadınlı, delikanlılı, marallı gruplar hep bir elden coşkuyla sarılmak işe, toplamak ürünü, her bir tanesi altın renkli başaklardan dökülen tanelerini.

Dibek keyfine olmaz ki doyum, inerken kalkarken tokmaklar, paylaşmak adına güzellikleri doğayla iç içe. Testiden akıp gelen ayrıntı yudumlamak, bir haz verir ki, bunu tatmayan bilemez o ak günler kadar ak nimeti.

Sonbahar. Güneşin daha az yalayarak geçtiği doğayı, dağı, taşı, toprağı, ovayı, çayı her yanı, bir ahenk içinde.

Doğanın altın sarısına büründüğü günler, şair tercihiyle hazan mevsimi.

Yaprakların sararması, sonra kucaklaşmaları ağaçlarla geçici bir ayrılık için, ritüele dahil. Hazanla elemi, acıyı, kederi yan yana resmetmek ne denli yanlıştır. Bir kurgu bu, anlatılmaz, yaşanır yalnızca.

Sonbaharda yazlık yerleri kaplaması sessizliğin, elin ayağın çekilmesi. Bahçe taraça takımlarının toplanması, bir hazırlıktır aslında, bir sonraki bahara, yaza. Gelecek, geçmişte olduğu gibi, güzellikler, mutluluklar vaad edecek. Bu o denli bilinen bir gerçek ki.

Kış, akla getirir soğuğu, karı, karayel, poyraz, gündoğusu, ayrılmaz bir bütünün parçalarıdır. Kar taneleri inerken yere, bir koşmaca içinde, bir gelinin tacına düşen uğur yüklü, bereket yüklü, haberlerdir.

Boşuna dememiş eskiler, kış olmadan yaz olmaz diye.

Olacak, hem ilkbahar, hem yaz, hem sonbahar, hem kış. Onlar ki doğanın armağanları insanoğluna. Bir senaryonun parçaları onlar. Roller farklı, ama amaçları tek. Bu dünyayı yaşanacak güzelliklerle yüklü bir diyar yapmak istiyorlar yalnızca.

BEKLEMEK

Beklemek sözlüklerde nasıl tanımlanıyor?

- Bir iş oluncaya, biri gelinceye değin bir yerde kalmak, durmak.
- Karşılaşma ihtimali bulunmak.
- Süre tanımak, acele etmemek.
- Bir şeyi, bir kimseyi gözetmek, korumak, muhafaza etmek.
- Oyalanmak.
- Aramak, istemek.
- Ummak

Bu tanımlar ve bu tanımları ortaya koyan sözcükler o denli kuru ki. Oysa onların içinde neler gizli, neler saklı. Anlatmakla bitmez.

Bir iş oluncaya, biri gelinceye değin bir yerde kalmak, durmak. Bazen bir eziyet yüküdür, çekilmeyecek kadar ağır. Oysa bazen yüreği gümbür gümbür attıran. Bu, elbet beklenen kişiye göre değişir. Borçlu söz vermiş alacaklısına. Yok başka çaresi, gidecek o gün o saatte onun verdiği yere. Bekleyecek, borcunu ödeyecek parası olsa cebinde, eziyet çekmez elbet. Ama gelgelelim, bir kısmı dahi yok paranın. Gözleri tarıyor bir projektör misali uzakları, göz alabildiğince. Yüreğinde umut, gelmesin, gelmesin, ne olur gelmesin. Bir kurtuluş olur o günlük bile olsa.

Herkes Ahmet Beyle karısı kadar olamaz ki rahat.

Ahmet Beyle Sabri Bey yakın arkadaş. Evleri de karşılıklı. Açtıklarında pencerelerini, görüyorlar birbirlerini. Ahmet Beyin borcu var Sabri Beye. O gün de ödeme günü. Verdiği günün yaprağını o sabah kopardı, duvardaki takvimden.

Ahmet Beyin yüzü asık, nasıl olmasın. Yok ki borcunu ödeyecek parası. Karısı Ahmet Beyin fark ediyor durumu. Soruyor, Ahmet Beyin cevabını vermek istemediği soruyu.

Sabri Bey görünüyor pencerede. Ahmet Beyin karısı işaret ediyor. Açıyor pencereyi Sabri Bey. Ahmet Beyin karısı bağıırıyor karşıya: "Sabri Bey, Ahmet'in parası yok. Ödeyemeyecek borcunu size."

Sabri Bey şaşkın, ne gelir elden. Edemedi iki kelime bile komşu kadına.

Bekliyordu mutlaka o gün alacağını. Ama umutları boşa çıktı.

(*) Bu olayı rahmetli Hasan Pulur'un sütununda okumuştum yıllar önce. Çokça da kullanım yeri geldikçe. Teşekkürler büyük Usta bir kez daha.

Beklemekten söz ederken, ummanın bir başka yeri vardır, dersem katılanlar çok olur diye tahmin ederim.

Ummak, iyilik içindir, güzellik içindir, hayırlı sonuçlar içindir, elbette. Kötülükler, tehlikeler, istenmeyen sonuçlar umulmaz. Onlardan mümkün olduğunca kaçınılır, korunulur. En azından en az zararla kurtulmak umulur yalnızca.

Ummak, bir ummandır insan hayatında, okyanuslar küçük gölcükler kalır yanında.

Neden mi?

Öğrenci sınav sonucunu beklerken, hocanın iyi gününde okumuş olmasını umar sınav kağıtlarını.

İş başvurusunun sonucunu bekleyen kişi, işe alınmasını umar, gözleri yolda. Eskiden postacının yolu gözlenirdi. Şimdilerde e-mail, SMS yoluyla bir çınlama, bilgisayarda ya da cep telefonunda. Koyar sonucu apaçık ortaya.

Yargıç ya da savcı adayının kura çekimi var o gün, insanın üstüne üstüne gelen bir devasa salonda. Ummak, mesleğin başında elbette en iyi yerde göreve başlamak. Olasılıklar önceden belirlenmiş olsalar da, yine de var elbet aralarında farklılıklar. Gönül bu, ister en iyisini. Bu yaşamın bir parçası, insan egosuna dahil. Sonra, "hiç adını duymadım buranın, acaba hangi ilde ki." sözleri, ya da "orada yakın akrabalarımız var; güçlük çekmem, şanslıyım." uçuşur o koca salonda, alır yerini bir yerinde. Bir dahaki kura çekimine kadar, salon bürünür sessizliğe.

HEY KOCAMIŞ HOCA, ATASÖZLERİ NE DERLER ACABA?

Ne anlamlı bir sözcüktür, atasözü. Atanın söylediği söz, ne zaman, nerede, bilen yoktur elbette. Atasözü, ulusun malıdır, beyninden süzülüp gelen akıldır kimi zaman, öğüt yüklüdür çoğu zaman. Yol göstericidir, hatadan döndürendir. Düşünceye sevk edendir, karanlığı aydınlatan fenerdir.

Atasözüne yakın kavram özdeyiştir. Özdeyişler de sözünü ettiğim nitelikleri ve amaçları taşırlar. Ama: Özdeyişler atasözleri gibi anonim(kime ait olduğu bilinmeyen) değildirler. Özdeyişleri yaratanlar bellidir. Bunlar o kişilerin fikri ürünüdür. Toplumda çok yerleşik olanlar, onun sahibi ile birlikte anılır. Bu da yapılması gereken bir şeydir. Ne demiş atalar, marifet iltifata tabidir. Bugünkü Türkçeyle: Yaratılan güzel sonuçlar, eserler, övgüyü hak ederler.

Bu noktada birkaç atasözünden söz etmeye ne dersiniz?

İlkokulda öğretmişlerdi, ellili yılların ülke sever, aydınlık yüklü, gözleri pırıl pırıl parlayan öğretmenleri.

“Ak akça, kara gün içindir.”

Para kara günü ak güne çeviren, güçlüğü yenmenin ilacı, zorlu dağ aşıp ovaya ulaşmanın aracıdır. Paramı çarçur etme. Sakla zor günler için, olabildiğince. Gün gelir lâzım olur, cankurtaran olur. Kurtarır, ele güne muhtaç olmaktan.

“Bir elin nesi var, iki elin sesi var.”

Bu denli mi güzel anlatılır, yardımlaşma, destek olma birbirine, güçlüğü, tehlikeye meydan okuma. Köy yerinde imece

dedikleri nedir ki. Ellerin, güçlerin birleşmesi, yaratmak, imza atmak başarılarla. Bugün senin için, yarın benim için. İçmek ayrıranı testiden, mutlu olmak, dönerken dibek, türkü söylerlerken bebeler, ömre bedel.

“Atı alan Üsküdar’ı geçti.”

Yiğidim aklın neredeydi senin, sorusunun atasözüyle sarmalanması. Herkesler işe koyuldu, geçti zaman, sen ortalıkta yoktun. İş işten geçti. Erken kalkanlar çoktan aştılar dağı, ovayı, varmak üzereler menzile. O denli kaldın ki sen gerilerde, onlar Üsküdar’ı çoktan aştılar. Geçmişte elbet zordu denizi, deryayı aşmak, karşı kıyıya, karaya ayak basmak. Ama, erken çıkınca yola, o da oluyor elbet.

“Ağır giden yol alır, hızlı giden yolda kalır.”

Telaş kötüdür; amaca ulaştırmaz, demiş atalar bu sözle. Gidilen yolda, tutulan işte, ilerlemek, başarılı olmak, güvenli yol almakla mümkündür. Bunun için önce düşünmek, sonra plan, program, sonra işe girişmek, başarının anahtarıdır.

Bu atasözünün komşusu şöyle: Acele giden, ecele gider. Bir tehlikeden korunmanın öğüdü daha güzel anlatılamaz. O denli vurgulu ki, içinde korku da barındırıyor. Ecel, insanoğlu için bir bilinmezdir. Ecelin ne zaman geleceği bilinemez. Ama akılla bu sondan uzak durmaya çalışmak, insanın hayatını güzel yaşamasını sağlar.

Bu atasözünün yakın arkadaşı Japoncada var: Hızlı giden belki varır, yavaş giden mutlaka varır. Çalışkanlıkları dünyayı sarmış bu ulusun ataları bile aceleden, telaştan insanları korumak amacıyla.

“Danışan dağı aşmış, danışmayan yolu şaşırılmış.”

İnsanoğlu her şeyi tek başına başaramaz. Toplumda yardımlaşma şarttır. Bunun için eğitim, öğretim alanları yaratılmış, uzmanlıklar planlanmıştır. Kimi meseleler vardır ki, insanın onu tek başına halletmesi mümkün değildir. Bu durumda yapacağı tek şey, bilmediği şeyler hakkında uzmanlara

başvurmak ve onlardan bilgi almaktır. Bu durumda, işleri kolaylaştıracak, güçlükleri zorlanmadan yenecektir. Aksine hareket etmek, bilene sorup danışmaktan kaçmak, işleri zorlaştıracak, insanı çıkmazın içine itecektir.

Bir başka anlatımla, herkesin bir başkasından öğreneceği vardır elbette.

BU YAZIYA BAŞLIK KOYMAK ÇOK ZOR

Ülkelerin gelişmişlik çizgisi nasıl ölçülüyor? Bunu kısaca incelemekte fayda vardır. Bu yazının konusu da budur.

Bugün temellerden biri bir ülkenin sanayileşmesini tamamlayıp tamamlamadığıdır. Sanayileşmeyi tamamlamak demek, ülke ekonomisinin sanayi alt yapısına dayanması, bir başka anlatımla, ülkedeki üretim gücünün fabrikalarla bütünleşmesidir. Bunun yanı sıra, ülkede belirli bir oranda tarım gücünün de bulunması, ülke insanının beslenmesi için tarım ürünlerinin sağlanması da sisteme dahildir. Bu noktada, sanayileşmiş bir ülkenin tarıma dayalı ihtiyaçlarını yabancı ülkelere sağlanması da sisteme uygundur.

Sanayileşme ile tarım karşılıklı getirilip bir karşılaştırma içine çekildiğinde, ilk temel tespit şudur: Günümüzde her ne kadar tarım da makineleşmeyle bütünleşse de, yine de tarımın verimliliği doğanın sağladığı şartlarla yakından ilgilidir. Kurak geçen bir yılda tarım ürünlerinin rekoltelerinin (yıllık üretim tutarı) düşük olmaları, elbette ülke ekonomisi açısından bir eksiklik oluşturur. Oysa sanayinin doğayla bir iç içeliği yoktur. Sanayi, dayandığı temellerin gücüne göre başarılı olur. Bu da doğrudan doğruya teknik plandaki gelişmişlik çizgisiyle orantılıdır. Bu açıdan bir ülkenin sanayisinde ne ölçüde gelişmiş teknikler kullanılırsa, o denli iyi bir ekonomi yaratılır. Bundan da hem ülke insanı hem de devlet kazançlı çıkar.

Bir başka açıdan konuyu ele aldığımızda, karşılaşılan tablo şudur: Sanayileşmiş toplumun insanları şehirlerde, hatta büyükşehirlerde, metropollerde yaşarlar, çok büyük oranda.

Tarım toplumuna dayalı bir ülkede ise insanların köylerde, küçük kentlerde yaşamaları doğal bir sonuçtur, çünkü tarıma dayalı ekonomi ile yerleşim arasında mutlak bir bağ vardır.

Türkiye bu tablonun neresinde?

Ülkemiz kalkınma çabası içinde, bu bilinen bir gerçek. Genç Türkiye Cumhuriyetinin kurulduğu günlerden başlayarak günümüze kadar bu hedefe ulaşma gayreti içinde Türk insanı. Bunda acaba başarılı mı? Bu soruya cevap vermek için, en uygun yöntem dönüp geriye bakmaktır. Özal iktidarında lider hedefi şöyle koymuştu: Türkiye, önce sanayileşme hızını artırmalı, böylece üretim artar; üretim artınca ihracat artar. Bu, ülkeye çok para girmesi demektir. Bu da Türk insanını refaha kavuşturur. En azından bu yolda çok mesafe alınır. Özal, ülkede sermaye birikiminin istenilen düzeyde olmadığını bilirdi. Bunun için de âtil(durgun) sermayenin azalması için insanlara sermaye olabilecek kaynakları paraya çevirmelerini ve ülkenin sanayileşmesinin emrine vermelerini isterdi. Çünkü bu yöntemle paranın para getireceğini bilirdi. Erken ölümü bir talih-sizlik oldu bu ülke için.

Sanayiden tarımdan söz ederken, bir başka değerlendirme de yapılabilir. Söze şöyle başlamak uygun olsa gerek. Bir ülkede her türlü üretim aracıyla yaratılan birikime, ekonomistlerin terimiyle, gayrisafi milli hasıla deniyor. Bu, eskiden orta sınıf denilirdi, geçimini ancak sağlayan bir çekirdek ailenin ayın başında, tüm aile fertlerinin kazançlarını masaya koymaları gibidir. Aile nasıl aylık giderleri hesaplayarak parayı paylaştırırsa, devlet de bütçesiyle aynı şeyi yapar.

Bu noktada devlete önemli bir görev düşer. Paylaştırmayı iyi yapmak, her ülke insanının gayrisafi milli hasıladan iyi bir pay almasını sağlamaktır. Bu payın da eğitim, sağlık, başta olmak üzere, ülkenin kaynaklarından iyi biçimde yararlanmayı mümkün kılması şarttır.

İşte bu noktada, evrensel ölçekte, gelişmiş ve gelişmekte olan(bu gelişmemişin kibarcası) ülkeler arasında büyük fark-

lılıklar vardır. Batı insanı yarınından emindir. Uzun boylu tasalanmasına gerek yoktur. Devlet kendisine kol kanat gerer, ihtiyaçlarını karşılar. Buna sosyal devlet denilir. Gelişmekte olan ülkelerde yaşama güvenceleri zayıftır. İnsanlar sürekli üretmek zorundadırlar ve yaşam kalitelerini korumak zorundadırlar. Ülkemizde 1961 Anayasası ile tanıştı ülke insanı sosyal devlet kavramıyla. İlk kez o metinde okudu bu kavramı. Tabii ki bu güzel kavramı bir temel hukuk metnine yazmakla iş bitmez. Önemli olan soysa devletin temellerini hayata geçirmektir.

Bu nasıl olacak, ilkin gayrisafi milli hasılayı iyi, adil ölçülerde bölüştürmekle başlar iş. Bunun göstergeleri de bellidir. Herkes eğitimden, sağlıktan, kültürden kendine düşen payı almalıdır. Bu konularda önemli sorunlarla karşı karşıyayız. Özel okullar, özel üniversiteler, özel hastaneler, buralarda verilen hizmetlerden yararlanmak için, kişilerden beklenen parasal karşılıklar, sosyal devleti üzmez mi, üzer elbet.

Geçmişte Ecevit, iktidarı döneminde uyguladığı hatalı politikalarla, Türk insanını enflasyon canavarına mahkum etmiştir. Yıllık enflasyonun yüzde yüzü aşan dönemlerde, insanımız bir önceki yılın düzeyini korumak için, gelir seviyesini en azından o yıl için de yüzde yüze getirmek zorundaydı. Bu da kolay başarılabilecek bir hedef değildi elbette. Bu satırların en kısa ve öz anlatımı, ülkenin ve ülke insanının fakirleşmesi demektir. Bugün gelinen noktada, bu kötü günlerin aşılmış olması, sevindirici bir sonuçtur.

Bu yazının son cümlesi ne olmalı: Herkes bu ülke için elini taşın altına sokmalı, çalışmalı, didinmeli, bir Japon gibi düşünmeli: Bugün ülkem için, ailem için, kendim için ne yaptım?

GÖÇ

Göç olgusu, insanlığın en eski tarihlerinden bu yana süregelen ve gelecekte de devam edecek olan, dünyanın her yerinde görülebilecek bir sosyolojik olaydır.

Göçlere katılan insan sayısının en fazla olduğu dönemi sanayileşme hareketi ve buna bağlı olarak kırsal alanlardaki insanların iş olanaklarına doğru yönelmesi oluşturur.

Bir ülkenin sınırları içinde yapılan göçler iç göçler, farklı ülke sınırları arasında olan göçler ise dış göçler olarak tanımlanır.

İnsanlık tarihi ile eşzamanlı olan göçün eski dönemlerdeki en önemli nedenleri doğa olayları, afetler, kıtlık iken, günümüzde ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel nedenler öne çıkmaktadır. Göç teorileri, kişi veya kişilerin, grupların veya hanelerin davranış biçimleri, ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi etkenler gibi değişkenlere dayanmaktadır.

Göçleri inceleyen teorilerin bir kısmı itici faktörlerin önemi- ne öncelik verirken, bir kısmı çekici faktörleri ön plana çıkar- maktadır. Ayrıca göç olgusunun açıklanmasında bazı teoriler bireyin, bazı teoriler ise yapının belirleyiciliğini vurgulamak- tadır. Küreselleşmeyle beraber tüm dünyanın sorunu haline gelen göç olgusu, ülkelerin beraber karar alması ve ortak yasa- larla hareket etmesini gerektirmektedir.

Bu açıklamaların ışığında, bir soruyu sormak durumunda- yım: Göç, bir gün gelir biter mi, yoksa insanlık var oldukça var olacak bir sosyolojik olgu mudur? Bu sorunun cevabı basittir. En kısa ve öz anlatımı ile göç bitmez.

Bu bakış, evrensel boyuttaki göçü bir açıdan açıklar. Fakat her göç olayının temeli insan faktörüne dayandığı için, bu açıdan değerlendirmeleri yapmak da kaçınılmaz olsa gerektir.

Göç olayına ülkemiz açısından eğildiğimizde, ilk temel tespit şöyle olabilir: Türkiye’de göç, batının doğuya oranla daha gelişmiş olmasının bir sonucudur. Her insanın hayatını daha iyi şartlarda, daha geniş olanaklarla, maddi, manevi, eğitsel, sağ-lıksal, kültürel çeşitlilikte geçirmek istemesi, insanın doğasında olan bir şeydir. Bu nedenle inkâr edilemeyecek bir gerçektir.

Ülkemizde göç, genç Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kuruluşundan başlayarak, doğunun ihmaliyle sarmalanmış bir olgudur. Gelişmekte olan bir ülkede olanakların eşit ölçüde paylaştırılmadığı gerçeği, göçü hazırlayan alt yapıdır.

Göçün temeli insana dayandığına göre, göçle birlikte bir tablo daha ortaya çıkar. Göçle gelen çok büyük sayıda kitleler, geldikleri yerlere kendi örf ve âdetlerini, yaşam biçimlerini birlikte getirmişlerdir. Bunlardan özellikle giyim-kuşam, yeme-içme ön plana çıkmıştır ve toplumu sarmıştır. Büyük şehirlerde dahi takım elbisenin, palto ve pardesünün çok azınlıkta kalması, kravatın elbise dolabında bir süs gibi durması, etrafta kabandan geçilmemesi, kebabın her türünün özel lokantalarda baş köşeye kurulması, geleneksel Türk mutfağını üzmesi bir rastlantı olabilir mi? Olamaz elbet. Bu tablo, sosyolojik bir gerçek olan göç olgusunun vitrindeki aktörleridir. Bu konu değerlendirilirken bir noktayı gözden ırak tutmamak şarttır. Göç ülkemizde süreklilik taşır ve büyük sayılara ulaşır. Bu nedenle de ister istemez ülkenin sosyal ve kültürel alanlarında baskın bir güç oluşturur.

Göçe rağmen ülkeyi batının standartlarına getirmek nasıl başarılabilir? Elbette eldeki ilk güçlü kuvvet eğitimidir. Eğitimle bir ülke gerçeğimiz olan doğu-batı farklılığını en aza indirebiliriz. Bu yolla ülkemiz de hayli yol almış olur.

Bu satırlarımın yanlış anlaşılmasını istemem. Göçle gelen insanların elbette kendi örf ve âdetlerini yaşamalarını desteklerim. Fakat bu kuralların gelinen yerdeki kuralları yok etmesi,

baskı altına alması adeta unutturması, bir ülkede arzulanan bir yaşam biçimi olamamak gerekir. Bu konudaki dengeyi kurmak, toplumsal düzeni bozmamak için elimizdeki güç elbette karşılıklı saygı ve hoşgörüdür. Toplumsal davranışlar bu iki temele dayandığında, ülkenin önü açık olur, parlak olur.

Son söz: Hep birlikte aydınlık geleceğe.

İSİMLER

İsim, insan hayatında yeri olan her şeyi birbirinden ayırmak için kullanılan bir araçtır.

Söze nereden başlamalı?

İnsan isimleri. İsimler ayırt etme amacı taşır. Doğduğunda insanlara isim konulur. Bunların kökeni değişiklik gösterir. Bazı aileler, aile büyüklerinin isimlerinin yaşamasını ister; dedenin, ninenin ismini bebeğe koyar.

Bazı insanlar isim konusunda iddialı olurlar. Bu nedenle tarihte yeri olan devlet büyüklerinin, kahramanların isimleri çocuklara verilir.

İsimde moda olur mu? Ülkemizde oluyor. Yabancılar için kesin konuşmak olmaz, çünkü bu konuda mutlaklık taşıyan bilgidен uzağım. Bizde, dönemler içinde bazı isimler öne çıkar ve çok rastlanır olur.

Bir de klasik çizgide isimler var, Ahmet, Mehmet, Zeynep, Ayşe v.b. Bunlar çağlar boyu yerlerini korurlar. Bu isimlere özel bir sempati var, sizleri bilmem ama, ben bu isimleri duyunca, içimi bir ferahlık kaplar. Siz bakmayın bazı kişilere, bu isimleri duyduklarında dudak bükmelerine. Son dönemlerde isim uydurma tavrına da rastlanır oldu ülkemizde. Bir örneği hatırladıkça, gülmek mi uygun olur, gülmemek mi, bilemem. Bir evli çift, anne Bursalı, baba Konyalı. Doğan erkek çocuğa konulan isim, Burkon.

İsimlerden söz ederken, soyadlarından söz etmemek de olmaz elbet. Soyadı Yasası büyük Önderin öncülüğünde 1934 yı-

linda çıkarılıyor ve her aile bir soyadı alıyor. O zaman, anlatıldığına göre, nüfus memurlarına kolaylık sağlamak amacıyla, uzun listeler hazırlanmış, insanlar bu listelerden seçim yapabilsinler diye. Bu konunun bir yanı.

Bir başka yanı, özellikle taşrada(gençler için: İstanbul dışı) eşraftan(gençler için: bir yörenin yerleşik ve önde gelen aileleri) geniş ailelerinin o yöredeki ismiyle örtüşen soyadları almışlar zamanında, Antalyalı, Karşlıoğlu v.b. Bence güzel ve anlamlı bir davranış, hatta söz aramızda, biraz da iddialı.

Soyadlarından söz ederken garipsediğim bir husustan söz etmezsem olmaz. Bazı soyadları var ki, anlam fakiri, kimse kusura bakmasın. Nasıl mı? Çamoğlu, Karpuzoğlu v.b. Bunların oğlu olur mu sizce, cevap korumuz çok güçlü. Olmaz elbet. Buna eskiler ne derdi, ben büyüklerimden duyduğum üslupta söyleyeyim: Bir yaşıma daha girdim!

İsimlerden söz ederken bir başka husus geldi aklıma. Hanım isimleri. Klasik formatta, bir genç kız evleniyor, isminin ve soyadının arkasına kocasının soyadını da ekliyor. Bunun iki amacı var bence. İlki, ben bu isimle tanınmış biriyim ya da tanınmış bir ailenin kızıyım, evlendim, kocam da ünlü, böylece ünümüze ün kattık. Bu tarzın en çarpıcı uygulaması şöyle çıkıyor ortaya: Bu hanımın iki ismi var, arkasına kızkılık soyadı, etti üç, evlendi, kocasının soyadı da yerini aldı. İşte size dört isimden bir oluşum. İspanyollara nazire.

Sizleri sıkmadığımı varsayarak, son bir isim uygulaması üzerinde durmak için sizlerden izin istiyorum. Teşekkürler.

Çocuğa iki isim konuluyor ve nüfus kaydına işleniyor. Bu tavır genelde iki dünür aile arasındaki hafif yollu bir çekişmeden kaynaklanıyor demek pek yanlış olmasa gerek. Gerçek şu ki, bu çocuğun iki ismi var. Çocuk hangi ismi kullanacak? İlk tercih tabii ki onun henüz bebekliğinde ve küçük yaşlarında ailede. Sonra çocuk büyüyor ve kendine yakıştırdığı ismi seçiyor. Bu da genelde toplumda yeri olan yeni isimlerden oluyor, Sermet-Hakan örneğinde, Hakan'ı kullanmak gibi.

Bu olayın bir yönü. Asıl güçlük toplum yaşantısı içinde bu kişinin yaşadığı resmi işlerde ortaya çıkıyor. Memur soruyor, isminiz? Cevap, Hakan. Memur yine soruyor, başka isminiz var mı? Cevap: Evet, nüfus kaydında var ya da yok. Her hangi bir nedenle bir belge hazırlanırken, bu konudaki eksiklikler insanları o denli uğraştırır ki, bıkkınlık verir.

Şu iki isimli insanlardan söz ederken, geçmişte yaşanmış bir olayı hatırladığımda, içimden gülmek gelir. Sizinle paylaşmam gerek. Çocuk ilkokula başlamış, öğretmen her sabah derse başlarken yoklama yapıyor. Çocuğun iki ismi var, Mehmet-Fuat. Çocuk o güne kadar aile içinde hep Fuat diye çağırılıyor. Garibim ne bilsin, nüfusta bir de Mehmet'in kayıtlı olduğunu. Öğretmen de bir alem, bu çocuğa sıra geldiğinde, Mehmet diyor, tabii ki çocuktan ses yok. Aradan geçiyor birkaç hafta, öğretmen çocuğun annesini çağırıyor okula velisi olarak. Çocuğunuz okula niçin gelmiyor, diye soruyor, anne şaşkın, nasıl olur, bugüne kadar hiç aksatmadı okula gelmeyi benim oğlum. Çocuğunuzun adı Mehmet değil mi, hayır, Mehmet-Fuat. Fuat dedesinin ismi. Biz onu Fuat olarak çağırırız. Öğretmen oluyor alı al, moru mor. Özürleri sıralıyor peş peşe. Ertesi gün öğretmen Fuat deyince, buradayım, diyor yavrucak.

MESLEKLER-ZENAATLER-HOBİLER

Bir kimsenin yaşamını sürdürmek, geçimini sağlamak için yaptığı ya da yapma hakkı olan sürekli işe denir meslek. Meslek, beyin gücüne dayanabileceği gibi, söz gelimi zihinsel ve sanatsal faaliyetler yanında, kol gücüne dayalı da olabilir.

Bu noktada meslek-zenaat(artık giderek: zanaat) ayırımı da yapılır. Meslekler, mutlaka eğitim ve öğretim kurumlarında elde edilir. Bunlar bir toplumun vazgeçilmezleri arasında yer alırlar. İnsanlar önce eğitim ve öğrenim görülür; sınavlar başarıyla tamamlanır, diploma alınır, meslekte pratik tecrübelere de ulaşmak için staj yapılır ve o mesleğin mensubu olunur. Uzun boylu söze ne gerek var, hekim olunur, avukat olunur, mühendis olunur.

Zenaatlar da elbette birer meslektir. Bunlar için de eğitim ve öğrenim görülür. Bunlar genelde sanat okullarında ya da zenaat dalları için oluşturulmuş kurumlardan geçerek, başarı göstermekle ulaşılan sonuçlardır.

Zenaatlar da elbette toplumun vazgeçilmezleridir. Bir an düşünelim, fırıncısız, balıkçısız, berbersiz, marangozsuz v.b. toplum topal olmaz mı? Olur elbet.

Zenaatlarla ilgili bir kavram ülkemizin toplumsal düzeninde yer alır. Bu kavram “alaylı” terimiyle açıklanır. Alaylı, bir zenaati, o zenaat için kurulmuş bir okuldan ya da kurumdan değil, fakat o zenaat mensubunun yanında, kuralları ve pratiği belleyerek öğrenenlere denir. Bunun en kısa ve öz tanımlaması, usta-çırak ilişkisidir. Çocuğu verirler bir zenaatin ustasının

yanına, o da konusuyla ilgili tüm bilgi ve becerilerini çırağına aktarır, öğretir. Bu, aslında deftersiz, kitapsız bir okuldur. Adına da hayat okulu derler. Çıracı ustanın yanına verilirken, “eti senin, kemiği benim” denilir. Bununla, bu çocuğa ne biliyorsan hepsini öğret, onu zenaat sahibi yap. Sonuçta ortaya çıkanların da faydalı yanları senin olsun usta, demektir.

Günümüzde bu uygulamanın tamamen ortadan kalktığını söylemek doğru olmaz. Fakat giderek azaldığı bir gerçektir. Zenaat okulları ve kursları da sayısal olarak çoğalmaktadır.

Uygulamaya gelince, buralardan yetişip bir usta yanına gelenlerle ilgili, ustaların her fırsatta okulları ve kursları eleştirmeleri, bu kibar terimle anlatım, yerden yere vurmaları, bu da gerçekçi anlatım, sıkça rastlanan bir olgudur.

Bu noktada belki eğitim ile öğretimi ayırmak için de birkaç söz etmek, bu yazıya yakışır.

Eğitim, toplumun değer yargıları ile bilgi ve beceri birikiminin yeni kuşaklara aktarılmasıdır(Ana Britannica). Söz gelimi, sosyal ve ahlaki eğitim, toplumun önemli bir unsuru olan bireye, birlikte yaşadığı bireylerle olan ilişkilerinde toplumun değer yargılarına uygun davranma biçiminin benimsetilmesidir.

Öğretim ise, ilgili bilim dalının ilke ve kurallarını, bu konuyu öğrenmek isteyenlere aktarmaktır. Söz gelimi, hukuk öğretiminin hukuk fakültelerinde verilmesi.

Eğitim ve öğretim kurumlarını temelde iki grupta mütalaa etmek uygundur. Bunlardan ilki devletçe kurulan kurumlardır. Örnek: devlet okulları. İkinci grupta, kamu makamlarının verdiği izne dayalı olarak yürütülen her türlü eğitim ve öğretim kurumu yer alır. Örnek: Özel okullar ya da dershaneler.

Şimdi sırada hobilerden söz etme zamanı. Hobi nasıl tanımlanır? İnsanların zevk ve eğlence için başvurdukları uğraşları. Bu terim bize İngilizceden geldi. Hemen de kabul gördü, yerleşti. Yeri ve zamanı geldiğinde, terimlerden söz ederken, İngilizcenin bu alanda erişilmez bir çizgide olduğunu yazarım

ve söylerim. Bu dilde, bir şeyi, bir konuyu çok kısa anlatma becerisi var, hobide olduğu gibi.

Hobiler geniş bir yelpazede çeşitlilik gösterir. Spor dalları, her türlü teknik araç-gereçten yararlanılarak oynanan oyunlar, yazı-çizi, koleksiyonculuk v.b.

Hobilerde temel kazanç değildir. Kazanç olursa bir meslek ya da zanaat uğraşına girer. Kişi(bunlara teknik terminolojide filatelist denilir) pulları uğraş aracı yapmışsa, bunlardan kazanç elde etmek için bunların ticaretini yapıyorsa, bu uğraşına hobi denilemez.

İnsanların hobilerinin olması, hatta bunların çeşitlilik göstermesi, o kişi açısından bir olumlu puandır. Günümüzde insanları eleştirirken, bir hobisi bile yok zavallının, sözleri sıkça duyulur.

Hobisi olmak güzeldir; insanın ruh sağlığına da katkı sağlar. Hele hele bu yolla ortaya çıkarılan güzellikler beğeni topladığında, sanırım insanlar için gurur kaynağı da olur.

Bir hobinin istisnai bir şey, bir konu olmasına elbette gerek yoktur, çünkü hiç kimse hobisi için başkalarına hesap vermek zorunda değildir. Bu onun tercihidir. Başarılı olur ya da olmaz, bu başkalarını hiç ilgilendirmez.

Siz, siz olun, gönlünüzce hobi/hobiler seçin, özgürsünüz. O denli özgür ki, sınırsız çizgide tek başınıza!

MÜZİK ÜZERİNE SOHBET

Müzik nasıl tanımlanıyor ? Şöyle : İnsan ya da çalgı seslerinin, belli bir biçimsel güzellik ya da duygusal ifade yaratacak biçimde düzenlenerek bir araya getirilmesini içeren sanat dalı(Ana Britannica).

Güzel bir tanım. Tanımlarla ilgili temel bir yaklaşım var, çoğumuz biliriz. Bir tanım, kavramı tam olarak kapsamalıdır. Eskiler ne demiş ? Ağyarına mani, etrafına cami. Sözün özü şu: Tanım, sınırları ve kapsamı tam olarak belirlemeli, konu dışı noktaları dışta tutmalı.

Biz gelelim insanların müzikle ilişkisine.

İnsanlar herhalde ilkin bazı sesler çıkarmışlardır, çağlar öncesinde. Hatta belki de korkmuşlardır, bu da neyin nesi diye. Sonra alışmışlardır, hoşlarına gitmiştir. Belki de o çağlardan kalmaz, billur sesli olanlarla, ağaç dalındaki kargayı kaçırınlar ayırımı.

İnsanoğlu her konuda eğitiliyor ya, ses eğitimi de tabii temel kavramlardan biri. Bu konunun uzmanları ve öğretmenleri insanlara seslerini nasıl kullanacaklarını elbette öğretirler. Ama bir sesi güzel bir ses yapabilirler mi? Sanmıyorum.

Ülkemiz insanına sorarsanız. Hangi müzik/müzikleri seversin diye. Cevap çok klasiktir: Her türlü müziği severim. Bu, kabul edilebilir bir cevaptır. Buna karşı çıkılamaz. Ancak bir nokta da göz ardı edilemez. Bu değerlendirmede temel etmen şudur: İnsanın dinlediği müzik, onda bir duygu yumağı yaratabiliyorsa, onu sarıyorsa, o kişi o müziği sevmiş demektir. Bu

o kadar doğal bir yaklaşımdır ki, müzik eğitimi almakla, müzik kültürüne sahip olmakla bir ilgisi de yoktur. Bunun en kısa tanımı şöyle verilebilir: insanın gönül telini titreten nağmelerin peş peşe sıralanması.

Bunun karşı kutbunda ne var? Teknik olarak iyi, hatta eksiksiz, fakat duygusu eksik melodiler. Benim naçizane tanımlamamla, kıraat tarzında melodiler.

Bir müzik eserinde ortak bir etkilenme, duygu ırmağı yaratmak nasıl bir şeydir? Hiç uzağa gitmenize gerek yok. Adres bellidir: Hit, dedikleri eserler. Hit derken aklıma ne geldi? İngilizce bu sözcüğün anlamı kısaca, isabet ettirmek. Ancak, müzik piyasasındaki anlamı ön planda bugün için. Bir müzik eseri hit oldu, denildiği zaman, bu eser zirveye oturdu, bir numaraya yerleşti demektir.

Konuyla bağlantısı nedeniyle, aklıma geldiği için, araya kısaca başka bir şey katayım. İngilizce, kavramları anlatmak, hatta insanlara belletmek konusunda, olağanüstü bir niteliğe sahiptir. Bu nitelik, az ve öz sözcükle anlatmaktır. Bunun o kadar örneği var ki. Hangi birini saymalı. TV’de yayın yapıyor. Ekranın sol üst köşesinde bir sözcük: live. Bu, yayın canlı demek. Ülkemizde banka fırtınası yaşanırken 2000’li yılların başında, gündeme oturan bir kavram: back to back kredi. Bunu başka dillerde, terimi bağışlayın, bir araba sözcükle anlatırsınız. Konunun özü şu: sen bana bankandan kredi ver, ben sana bankamdan kredi vereyim. Bankacı dostların kulakları çınlasın.

Bu arada Almanca’nın hatırını sormak gerekmez mi? Sözcükleri arka arkaya ekleyerek yaratılan bileşik sözcükler. Ama Kurtalan Ekspresi kadar uzun sözcükler. Gel de çık işin içinden.

Parantezi kapatalım, gelelim müziğe.

Bu konudaki duygu ve düşüncelerimi sizlerle paylaşmak isterim.

Çoğu zaman bu dünyaya geç geldiğimi düşünürüm. 1800'lerin sonunda, 1900'lerin başında bu topraklarda yaşasaydım, daha mutlu olurduym, diye düşünürüm. Bu değerlendirmem, yanlış anlaşılmasın, siyasal yapı ile ilgili bir değerlendirme değildir. Yalnızca sosyal yaşantı ve müzikle ilgilidir.

Bilmiyorum, gene hukuk okumuş mu olurduym, İstanbul Darülfünununda (İstanbul Üniversitesi) müderris (öğretmen) mi olurduym, İstanbul Barosuna kayıtlı avukat mı?

Kim bilir, İstanbul'un neresinde oturduym. Bana sorarsanız, Boğaz'da oturmak, vapurla Eminönü'ne, oradan tramvayla Beyazıt'a çıkmak isterdim. Hani hep anlatılır ya, kaptan başını kaptan köprüsünden uzatıp da, iskeledeki hareket memuruna seslenirmiş ya, Ahmet Bey'i bugün binerken görmedim. Mutlaka gelir, birkaç dakika bekleyelim. Ne güzel insan ilişkileri. Gel de gıpta etme.

O günlerde bir şeyi mutlaka yapardım. Akşamüstleri güneş batarken, gramofona bir taş plak koyup mutlaka fasıl dinlerdim. Laf aramızda, Aşk Mektubumun(kim olduğunu biliyorsunuz) hazırladığı çilingir sofrasının önünde, bir karafakiden bir, bilemediniz iki duble içerdim. Mutlu olurduym.

O günlere yetişememiş olsam da, bugün de en sevdiğim şey, vakit buldukça, akşam üzerleri TRT'nin 4. Radyosunda fasıl dinlemektir. Hele içlerinde bazıları var ki, gönül telimi titretir. Bir nihavent, bir hicazkar, bir şeddi araban faslının yerini, akşamın perde perde Boğaz'dan indiği saatlerde başka bir şey tutamaz. O kadar mutlu olurum. O eserleri yaratanları rahmetle anarım. Onlar benim için erişilmez insanlardır. Ne yazık ki, hemen hepsi çok genç yaşlarda bu dünyadan göçmüşlerdir. Bir Şevki Bey, o inanılmaz nağmeleri yaratan büyük deha, nasıl olur da 32 yaşında dünyasını değiştirmiştir.

Böylesine duygu yüklü bir günümde şu şiiri yazmıştım:

Dün gece yine dinlendi başım bir parça dizinde

Gece yarısından sonra evde

El ayak çekilir ya ortalıktan
Bir derin sessizlik sarar ya her yeri
Odayı, sofayı, balkonu, salonu
Tek sesi ben yaratırım
Bu her zaman böyle olur yıllardır
Açarım radyomu en hafifinden sesiyle
Dinlerim müziklerin en içtenini
Ulaşılmaz tadıyla gözlerim kapalı.
Dün gece yine dinlendi başım bir parça dizinde
Bir gözleri ahu ki henüz on sekizinde
Dizelerini besteleyen
Bir yürük semaiyi yaratan o güzel sözlerden
Geçmişin büyük musiki ustası
Ruhumun derinliklerini sarıp sarmalar
Bana ölümsüzlük iksiri sunar
Kadehler kaldırırız karşılıklı hiç durmadan
Hiçbir şeyden haberi olmayan
Tan yeri atarken ufukta
Vedalaşırız bir bilinmezi bize sunarken...
(Nesteren)(şiiir)(2007)

Bu satırları okuyanlar, benim bir türkü sever olduğumu da bildikleri için, türkülerle ilgili duygularımı da yakından bilirler. Benim için müziğin tek adresi var: müzik, insanın gönül telini titretmeli. Bir Muzaffer Sarısözen, bir Sadi Yaver Ataman, bir Nida Tüfekçi, bir Yücel Paşmakçı, bir Neşet Ertaş eseri

dinlerken, kapıldığımız duygu seli, insanı nerelere taşımaz ki. Hepsinin ellerine, dillerine, gönüllerine binlerce teşekkür. Bu dünyadan göçmüş olanlar, aydınlıklar içinde uyusunlar. Ülkesine hizmetini sürdürenlere yürek dolusu sevgiler.

Son sözüm bu konuda ülkenin gençlerine: Bu ülkenin her türlü müziğini sevin. Sakın ola ki, bazı müzik türlerine dudak bükmeyin. Müzikte siz de bir tek kriter(ölçüt) belleyin. O kriteri yukarıdaki satırların arasına yerleştirmeye çalıştım. Sizlere yol gösterecektir.

VERGİLERLE ARANIZ NASIL?

Vergi güzel bir sözcüktür, içeriği çoğu insana pek sempatik gelemese de. Ama gerçekçi olmak gerek bu konuda. Vergi verilecek ki devlet ve kamu yaşasın. Ülkemizde vergi ile ilgili başta gelen yakınma, verginin herkes tarafından verilmediği, bazılarının vergilerin arkasından dolandığıdır. Bununla kast edilen şudur: Kişinin vergi kaydı olacak ki, vergi mükellefi olsun. Kaydı olmayan kişi elbette vergi vermez, bu bağlamda elbette doğrudan vergilerden söz ediyoruz.

Türk maliyesi, iletişim ve yapılandırma konusundaki teknik gelişmelerin ışığında, vergiyi elektronik ortama taşıma çabası içinde bir zamandır. 2017 biterken bir adım daha atıldı. Maliye ve vergi dünyasında elektronik yapılanmanın çerçevesi biraz daha genişletildi. Nasıl mı? Serbest meslek erbabı(bu vergide teknik terim) için defter tutma kaldırıldı. Türkçesi, hesap kitap elektronik ortamda tutulacak.

Tabii ortalık bir anda karıştı, çünkü bunun altyapısı hazır değildi. Ey necip devletim, böyle bir temel yapılanmaya geçiş, 2017'nin aralık ayında devreye sokulur mu, sokulmaz elbet. Ama bizde sokulur. Bu alel acele tavrın nedenini anlamak için kâhin olmaya gerek yok ki. Maliye vergi dünyasındaki kaçakları yakalamanın peşinde. Elektronik ortamda tutulacak hesaplarla ve belgelemelerle, kayıpların en aza indirilmesi var hedefte. Devlet de bunda yerden göğe kadar haklı. Ama yeni düzen kurulurken, düzgün ve doğru mükellefi de üzmemek, zora sokmamak da vergi dünyasının amacı olmalı.

Sözü maliye ve vergiden açmışken, bir an eskilere gittim.

1930'lu yıllar. Hitler mezalimi ortalığı kasıp kavuruyor. Yahudi kökenli bilim adamları, özellikle diken üstündeler. Büyük Önderimiz bir büyük başarıya daha imza açıyor ve bu bilim insanlarını Türkiye'ye davet ediyor. Eşsiz bir tavır.

Bu yolla ülkemize gelen birbirinden değerli âlimlerin bize kazandırdıklarını başka vesilelerle daha önce dile getirmeye çalışmıştım.

Bu yazının konusu vergi ve maliye olunca, o ekseninde kalmak yakışır bu ortama.

Türkiye'ye gelenler arasında Prof.Dr.Fritz Neumark da var, bir maliye ve vergi uzmanı. O dönemde ülkemiz vergi yönünden demek ki yine sancılı. Ne yapılabilir? Neumark Ankara'ya davet ediliyor ve sorun anlatılıyor. Kendisi kısa bir süre istiyor, Türk vergi ve maliye dünyasının normları ile hemahenk olmak için.

Kısa süre sonra Hocanın raporu ve planı hazırdır. Diyor ki, siz mükelleften vergi alırken, geliri değil, fakat kişinin malvarlığını esas alıyorsunuz. Oysa modern sistemlerde gelir esas alınır ve vergilendirme buna göre yapılır. Sonuç: Neumark yeni bir vergi yasası ve ek mevzuatını hazırlıyor ve bunlar yasama-dan geçirilerek yürürlüğe konuluyor.

Bu örnek, toplum yapılanmasında bir şeyi gözler önüne seriyor. Her konunun uzmanı/uzmanları vardır, onlara danışarak doğrular bulunur ve bu yöntemle toplum ve devlet kazançlı çıkar.

Bu ilkeyi toplum yaşantısı içinde birey düzeyine indirmek de doğru bir yaklaşım olur. Bunun en kısa ve öz anlatımı, herkesin herkesten öğreneceği bir şey elbette vardır. Bunun hareket noktası da sormakla, öğrenmek istemekle başlar ve çok güzel meyvesini verir. Türk atasözü ne der? Bilmemek ayıp değil, öğrenmemek ayıp!

OLAY ESKİ, AMA FAİR PLAY HER ZAMAN GENÇ

Önce bir hatırlama ve hatırlatma: Bu yazıyı yazalı çok uzun zaman oldu. Tozlu bir rafta duruyordu. İndireyim, sizlerle paylaşayım istedim, çünkü hayat dersi veren bir olayı anlatıyor.

“Dün(21.09.2009) İstanbul’da bir lig maçı oynandı, Süper Futbol liginde. Maç Kasımpaşaspor ile Galatasaray arasındaydı. Çekişmeli bir maç oldu. Galatasaray 3-1 kazandı.

Bu yazı, bir maç yazısı değildir.

Maçın henüz başı. Bir Galatasaray akınında atılan bir şut kaleye gidiyor, kaleciyi geçiyor, gol olmak üzere. Kasımpaşaspor’lu oyuncu Ali Güneş topa uzanıyor, yetişemiyor. Bir kaleci gibi uçuyor o köşeye ve topu eliyle çeliyor. Top gol olmuyor. Hakemler bunu görmüyor. Oyun devam ediyor. Kısacık bir futbol hakemi eleştirisi: Bizim hakemlerimiz oyunu o kadar uzaktan izliyorlar ki, böyle pozisyonlarda her zaman hatalar oluyor.

Konumuz bu olay vesilesiyle sporun temel kavramlarından biri: Fair Play. Bu kavram nasıl tanımlanıyor? Fair-Play, İngiltere’den gelen bir terim, sporda kurallara uymaktan da öteye belli bir davranış tarzını sergiler. Sporcunun oyundaki tutumudur. Bu tutum, rakibin ya da hakemlerin hatasından kendisine haksız sonuçlar sağlamamaktır. Bu, bir açıdan da rakibe karşı saygı ve ona fizyolojik ve psikolojik açıdan zarar vermeme özenidir.

Sporda ve tabii futbolda fair play kadar yüce bir güzellik var mı? Ünlü Çek futbolcu Nedved’in İtalya’da oynanan bir lig

maçında, hakem onsekiz dışında yapılan bir faulü penaltı ile cezalandırdığında, hakeme hareketin penaltı olmadığını söylemesine rağmen, hakemin kararını değiştirmemesi üzerine, topun başına geçerek penaltıyı auta vurması ne ile ölçülebilir? Bu ölçü bellidir : Bu futbolcu dünya futbol tarihine bir de fair play kahramanı olarak geçmiştir.

Dünkü maçta Ali Güneş isimli oyuncu böyle bir fırsatı kaçırmıştır. Yaşanan olaydan sonra hakeme gitse, topu elimle çeldim dese neler olurdu?

Hakem, belki ben görmedim deyip maçı durdurmazdı ve kararından dönmezdi. Ama Ali Güneş tarihe geçerdi.

Hakem, penaltı noktasını gösterebilirdi; oyuncuyu da kırmızı kartla saha dışına gönderebilirdi.

Bu sonuçtan sonra maçın akışı ne gösterirdi? Bunu elbette bilemeyiz.

Yalnızca birkaç tahmin yürütebiliriz :

1. Kasımpaşaspor Kulübü Ali Güneş'in sözleşmesini feshederdi.
2. Ali Güneş'i ödüllendirirdi. Fair play bizim için üç puandan daha değerlidir mesajı vermiş olurdu.
3. Bu olay Kasımpaşasporlu futbolcular üzerinde bir sihirli değnek etkisi yaratırdı. Kasımpaşaspor Galatasaray'ı eli boş gönderirdi.

Bu liste uzayabilir.

Sözün özü şudur: Ali Güneş dünya futbol tarihine geçme fırsatını kaçırmıştır. Kasımpaşaspor'un da Onun eşsiz değerdeki davranışıyla, insanların belleklerine kazınmasını önlemiştir. Çok yazık.

TURİZM: BACASIZ FABRİKA

Turizmden söz edilirken, başlıktaki söz kullanılır. İçinde ne çok şey var. İlk turizmle sanayi karşılaştırması yapılıyor. Öyle ya, sanayinin temel taşı fabrikalar. Her fabrikanın elbet bir bacası olacak, oradan çıkan duman havaya yükseldikçe, ülkeye de para yağacak. O para doğru kullanılırsa, başka yeni fabrikaların yapımını sağlayacak, böylece ülke de kalkınacak, ülke insanının yaşam seviyesi de yükselecek.

Turizm de bir gelir kaynağı elbet. Bir ülkenin turizm kaynakları iyi yönetilirse, bir fabrikanın getirdiğini belki de geçer. Ayrıca turizm sektörünün bacası yoktur, dumanı da yoktur. Ama insanları cezbeden sihirli bir gücü vardır.

Turizm sözcüğünün içinde turist sözcüğü gizli. Öyle ya, turist olmazsa turizm olur mu, olmaz elbet. Turiste eskiler seyyah derdi. Seyyahın içinde de seyahat var. Seyahat olmadan seyyahlık olmaz, seyahat olunca da, seyahat eden kişiye eskiden seyyah denirdi, şimdi turist deniyor. Turist sözcüğü de tur sözcüğü ile ilintili. Demek ki turist bir ölçüde tur atan kişi, yani gezen.

Turizmin de türleri var. En temel ayırım, iç turizm-dış turizm. İç turizm, bir ülkenin vatandaşının ya da yabancı ülkelerden gelenlerin o ülkede turistik geziler yapmaları. Dış turizm ise bir ülke vatandaşının bir yabancı ülkeye gitmesi. Artık nasıl olursa, bu eldeki olanaklarla sınırlı. Olanak, sözün kibarcası ve üstü örtülüsü. Aslı paraya dayanır her türlü gezinin. Parası çok olan uçakla, gemiyle, kendi otomobiliyle, kiraladığı otomobille seyahat eder, parası kıt olan ise otobüsle, hatta daha çok gençler otostopla. Bu söze temel olan olanağın içine bisikletle uzun gezileri de katmak da yanlış olmaz.

Bir ülke turizmini nasıl planlamalıdır? Bunun hareket noktası, turizme elverişli konuları, alanları doğru tespitle başlar. Yeni dönemlerde, her türlü yatırım girişiminden önceki aşamaya fizibilite dönemi deniyor. Bunun kısa ve öz anlatımı, yatırım yapılacak konuda önünü görmek, şartları değerlendirmek, ne getirir, ne götürürü hesaplamak yani.

Bu ülke düzeyinde yapılırsa, buna devlet düzeyinde planlama demek yanlış olmaz. Bunun için de anayasal temeli olan Devlet Planlama Teşkilatımız var. Burası gerçekçi, önünü gören çalışmalar yaparsa, her konuda olabileceği gibi, turizm konusunda da girişimciye yol göstermiş, yönlendirmiş olur. Bunun güzel örneğini ülkemiz Özal iktidarında yaşadı. Nasıl mı? O devrin lideri önce ülkenin turizm potansiyeline dahil olan ve devletin yönetiminde bulunan toprakları hesap ettirdi. Bu soyut ifadenin içinde, milli emlake ait gayrimenkuller yer alır. Sonra Özal bir çağrı yaptı. Ülkede turizmi geliştirmek için yola çıkıyoruz. İsteyen yatırımcıya devlet, yaratılan çok güzel bir terimle, yap-işlet-devret- modelini sunuyor. Yatırımcı, turizme bu kapsamda ayrılan yerlerden seçimini yapacak, önerisini sunacak, devletle kişi el sıkışacak ve ülkede bacasız fabrikalar yükselecek. Yolunuz Ege ve Akdeniz kıyılarına düşerse, buradaki görkemli turistik yerleri gördüğünüzde, kulaklarımı çınlatır mısınız?

Turizmin bir ülkede cazibe kazanabilmesi için elbette iyi tanıtım şart. Bunun gerçekçi, abartısız olması kaçınılmazdır. Öyle ya, tanıtım sonucu bir turistik yöreye gelen kişi, burada karşılaştığı manzarayı süzgeçten geçirdiğinde, bravo demeli, aynen anlatıldığı gibi. Bu tablonun ortaya koyduğu gerçek nedir? Çok açık ve seçik ifadesiyle, turizm yoluyla ülkeye insan çekmek, bir kerelik bir olay değildir. Bir gelen kişi, bir süre sonra oraya bir daha gelirse, hatta yanında başkalarını da getirirse, başkalarını o yöreye gitmeye yönlendirirse, sizin bacasız fabrikanız pek de güzel tütüyor demektir. Başınızı kaldırıp göğe baktığınızda, kıvrıla kıvrıla yükselen mavi dalgaların dansını göremeseniz de, onların oradan size el salladıkları o denli açıktır ki. Uzun söze ne hacet: Bankanıza gittiğinizde, hesabınız size gülümser, arkasında turizmin o görkemli mavi dalgalar halinde yükselen hareleriyle.

İŞİNİ SEVMEK YA DA SEVMEMEK

İlk soru şöyle olabilir. İnsan işini sevmek zorunda mıdır? Bu soruya değişik cevapların verileceğinde kuşku yoktur. Kimine göre bir kişi işini severse daha başarılı olur. Bundan hem kendisi hem de çevresi, tabii bu çevreye çalıştığı iş alanını, yerini, işindeki rolünü dahil etmek kaçınılmazdır, kazançlı çıkar. Hani derler ya, yüreğini katmış bu işe diye. İşte bu yaklaşım insanın işini severek yaptığını anlatan güzel bir sözdür.

Buna karşılık, iş iştir azizim, bir kişi işini yapıyor mu, yapmıyor mu, buna bakarım. İş sevmek çok da önemli değildir. Önemli olan işin tam olarak yapılıp yapılmadığıdır. Yapılan işte bir eksiklik yoksa fazla söze gerek yoktur. Hatta bu yaklaşım daha da basite indirgenir. Otomobil fabrikasındaki işçi vidayı tam olarak sıkmış mı, sıkmamış mı, esas olan budur. Yoksa o işçi o vidayı sıkarken sevgilisini düşünmüş mü, düşünmemiş mi, ne fark eder.

İşle sevgi arasındaki bağı kurarken, yapılan işin türünü gözden kaçırmak yanlış olur. Yukarıdaki örnek bir mekanik işti. Ama her iş öyle değildir. Toplum yaşantısında duygu kavramıyla sarmalanan işler de vardır ve bunların sayısı da elbette çoktur. Bir orkestranın kemancısının o akşamki konserde kemanına sarılışı bir başkaysa, sevgi yüklü, içten, notaların her birine yüreğiyle sımsıcak basıyorsa, bundan, inanın yalnız kendisi değildir kazançlı çıkan. Kemancının sevgi seli akar, salondaki dinleyici ile kucaklaşır, dalga dalga bir güzellik yayılır salona. Bundan herkes tat alır. Yürekler kabarrır sevinçten, bir başka atar. Hiç bitmesin bu konser, düşüncesi o denli çok dinleyicinin beyninde yerini alır ki, bu atmosfer ömre bedel olur.

İnsanoğlu bir karmaşık yaratıktır baştan sona. O denli karmaşık ki, fiziği var, ruhu var. Bunlar bir bütünün parçalarıdır, ayrılmaz parçalar. Fizik, elbette önemlidir insanoğlu için. Güzel bir genç kız ya da bir kadın; yakışıklı, bir erkeğe yakışan vücuda sahip olan bir delikanlı ya da bir adam, ilk bakışta güzel etkiler bırakmaz mı muhatapta, bırakır elbet. Bu hayata dahildir. Siz bakmayın, ben fiziki güzelliğe hiç önem vermem diyenlere. Hiç kulak asmayın siz onlara, çünkü gerçeği söylemiyorlar da ondan. İki hanım konuşurken, duydun mu filanın oğlu nişanlanmış geçenlerde, dediğinde, karşısındaki kadının ilk sorusu ne olur? Kız güzel miymiş, sen gördün mü, komşunun oğlu o yakışıklılıkla dünya güzellerine layık bir çocuktur.

İnsanoğlunun ruh yapısı, ayrılmaz bir diğer parçasıdır bütünü. Ruh yapısını hem oluşturan hem de etkileyen o denli çok faktör var ki bu dünyada. İnsanın günlük ruh halinin aynasıdır yüzü. Bir kişi karşısındakinin yüzüne baktığında(aman sakın: surat değil; surat çirkin yüzdür) bugün seni hiç iyi görmedim, derdin var senin besbelli. Bir arkadaşın, bir dostun psikoloji raporudur muhatap için. Bun değerlendirme karşısında ona yapılacak olan açıklamada çoğu zaman önem taşımaz. Neden mi? Muhatap yargıya varmıştır. Bu yargı kesindir.

Nereden nereye geldi söz.

İşini sevmek ya da sevmemek, bu da hayata dahildir. Olması gereken, istenen elbette sevmek şıkkı olmalı. Sevgi en yüce duygudur, her şeye egemen olmalıdır, sarmalıdır, sarmalamalıdır. İster iş olsun, ister olmasın, ne çıkar. Sevginin yeşerdiği yerde, sardığında hem insanı hem toplumu çepeçevre, güzellikler fıskırır, gün ışıır, aydınlanır dört bir yan. Bundan da ancak mutluluk doğar, ulaşılmaz bir tat katar insan hayatına.

TÖRENLER- RİTÜELLER

Yazıya başlarken Google arama motorundan bakayım dedim, tören nasıl tanımlanıyor. Aşağıdaki tanımı buldum. Hoşuma da gitti.

Bu konudaki düşüncelerimi birazdan sizlerle paylaşacağım ama, önce bilgisayarlar ve arama motorları ile ilgili birkaç söz edeyim izninizle.

Önce küçük bir eleştiri: Biz bilgisayar dedik, o eşsiz araca. Ama bana göre ismini yanlış koyduk. Bu araç bilgiyi saymaz ki, saklar. Siz de bir bilgiye ulaşmak istediğinizde, ona soruyu doğru sorarsanız, onun belleğinde de o sorunun cevabı varsa, size verir; yoksa veremez, çünkü siz bilgisayara ne yüklerseniz, o ancak o ölçüde size yardımcı olur.

Bu konuda yabancı dillerde durum şöyle: uluslararası boyutta bu terim computer olarak kullanılıyor. Terimin etimolojik kökü compute mastarından geliyor, hesaplamak demek. Söz aramızda, computer sözcüğü de bu aracın gördüğü görevi tam ve doğru açıklamıyor. Computer yalnız hesap işi yapmaz ki.

Ben kısa yoldan sözü kendimize çevireyim. Bağışlayınız, bu aracın ismi Türkçede bilgisayar değil, bilgisaklar olmalıydı bence, diyorum ve parantezi kapatıyorum.

Şimdi gelelim törenlere. Tören şöyle tanımlanıyor:

Bir toplumsal kümede üyelerin belli bir olayı, kişiyi ya da değeri ayırt edip simgeleştirmesi, bunların anlam ve öneminin güçlendirilmesi amaçlarıyla düzenlenen eylem dizisine tören denir.

Tören kavramına yakın kavram ritüel kavramıdır. Dini bir törenin veya ibadetin kabul edilmiş ve tanımlanmış prosedürlerine ritüel deniyor.

İslamda namaz ibadetin, Allah'a yakarmanın temel kavramıdır. Namaz bir ritüeldir aslında. Kuralları o denli kesindir ki, bunların dışına çıkılamaz.

Anladığım kadarıyla, törenin belkemiğini eylem dizisi oluşturuyor. Bu da bir olayı diğerlerinden ayırmak, önemini hem belirtmek hem de güçlendirmek için başvurulan bir araç.

Törenleri çok değişik biçimde sınıflandırmak mümkün; resmi-gayri resmi tören; özel tören v.b. Hangi türden olursa olsun, elbette her törenin bir akışı var. Bu akış bir başka kavramla sarmalanır. O kavram gelenek kavramıdır. Gelenek, bir toplumun tarihinde, uzun yıllar uygulanarak gelen, yerleşik, toplumda benimsenmiş kurallar ve davranışlar bütünüdür. Bu has benim tanımımdır. Hukuk bu konuda örf ve âdet terimini benimsemiştir. Bu terim hukuk metinlerinde yerini almıştır. Bu nedenle de hukuk fakültelerinde öğrenciye hukukun kaynakları öğretilirken, mutlaka örf ve âdet de satırbaşı bir kavramdır.

Bir törenin akışına, törenin başlamasına, sürmesine ve bitmesine özen göstermek şarttır. Bu özen olayın temelini oluşturur. Bu nedenle de eksikliklere tahammülü yoktur, çünkü törenler bir toplumun damarlarında akan kanıdır.

Türk toplumunun ne güzel törenleri var.

Yeri gelmişken, sizi sıkmadan birinin üzerinde duralım derim.

Kız isteme töreni. Gelin olacak kızın ailesi ile damat olacak delikanlının ailesi, kararlaştırılan günde bir araya gelirler. Bu törene iki ailenin en yakın kişileri davetlidir. Dikkati çeken bir nokta, herkesin son derece şık olmalarıdır. Bu konudaki özen tartışılmaz.

Damat tarafı kız tarafının evine gelirken, hiç ihmal edilmeyecek iki husus şudur: çiçek ve çikolata. Özellikle çikolata ağız

tadının temsilcisi olarak törene katılır. Çikolatanın yerini bir başka tatlı alamaz. Tören buna izin vermez. İşte size törenle geleneğin kucaklaştığı bir güzel örnek.

Kız mutlaka erkek tarafının en büyüğü tarafından, kız tarafının en büyüğünden istenir. Kızı istemeden önce kahve içmek vazgeçilmez bir âdettir. Kahveleri gelin adayının ikram etmesi, büyükten başlayarak bir sıra takip etmesi de törene dahildir.

Olayın akışındaki senaryo tarihten süzülüp gelirken, sözcüklerle örülmüştür. O denli örülmüştür ki, sözcükler hiçbir değişiklik göstermez.

“Allahın emri, Peygamberin kavliyle, kızınızı oğlumıza istiyoruz.”

Cevap: “Verdim gitti” olunca bir evlilik birliğine güzel bir adım atılmış olur. Sonra, kucaklaşmalar, el öpmeler gelir ardından. Arkasından hoş bir sohbet de gelir ki, ortalık bayram yerine döner.

PLASTİK(ESTETİK) CERRAHİ UZMANLARI SÖZÜM SİZEDİR

Söze şöyle başlamak uygun olsa gerek. Plastik cerrahi, halkın kullandığı terminoloji ile estetik cerrahi dünyayı kasıp kavuruyor.

Bu konudaki düşüncelerimi sizlerle paylaşacağım.

Plastik cerrahi tıp biliminin bir dalı olduğu için, elbette tıbbi deontoloji içinde yer alır, ona uygun olmak zorundadır.

Tıbbi deontoloji, hekimin mesleki etkinlikleri sırasında hastasına, hasta yakınlarına, meslektaşlarına ve topluma karşı uyumak ve uygulamak zorunda olduğu kurallar, tutum ve davranışların normatif bilgisidir, biçiminde tanımlanıyor. Bir değişik tanım da şöyle: Tıp mesleğinin ahlaki, toplumsal boyutlarını ve bunların yasalara yansımalarını düzenleyen kural ve ilkelerin tümü.

Plastik(estetik) cerrahi) nedir? Vücudun gerekli görülen yerlerini estetik olarak onaran hekimlik dalı.

Estetik plastik cerrahi uzmanları kendilerini nasıl anlatıyorlar? Bireylerin iç huzurunu sağlayan, toplum önünde “güzel insan”lar yaratan, insanların sadece dış güzelliğine değil, iç güzelliğine de sihirli bir değnekle dokunan, ruh biliminin birer elçisi olarak, en başta bireylerin ruhlarını onarmaya yardımcı olan kişilerdir.

Yukarıdaki ekseninde düşünürken, hareket noktamızı kaybetmemek gerekir. Hareket noktamız tıp bilimidir. Tıp bilimi nasıl tanımlanır?

Tıp, insan sağlığının sürdürülmesi ya da bozulan sağlığın yeniden düzeltilmesi için uğraşan, hastalıklara tanı(teşhis) koyma, hastalıkları sağaltma (tedavi etme) ve hastalık ve yaralanmalardan korumaya yönelik çalışmalarda bulunan birçok alt bilim dalından oluşan bilimsel disiplinlerin şemsiye adıdır.

Yazı tanımlara boğuldu, farkındayım. Fakat amacım estetik cerrahinin odak noktasını belirlemektir. Bunun için şu soruyu soracağım: Güzelleştirme amaçlı estetik cerrahi, tıp bilimine, tıbbi deontolojiye, tıbbın etik kurallarına uygun bir uğraş alanı mıdır?

Bu konuyu masaya yatırmadan önce, farkındasınız, yukarıda estetik cerrahi uzmanlarının kendilerini takdim ederken çizdikleri tabloya yer verdim. O uzmanlar ne diyorlar? Biz topluma “güzel insanlar” sunuyoruz; ruh hekimi elçisi olarak çalışıyoruz. Kendimi tutamıyorum ve diyorum ki, Türkün ne güzel bir atasözü var: Kim yoğurdum ekşi demiş ki.

Güzelleştirme amaçlı estetik cerrahinin gelinen noktasında bana göre bir yanlış var; ya tıp biliminin tanımını değiştireceksiniz ya da bu tarz estetik cerrahiyi olması gereken temele oturtacak ve estetik cerrahi insan sağlığı için organlara müdahale etmek, bu yolla insanların bozulan sağlığını düzeltmek için uygulanan bir tıp dalıdır, diyeceksiniz, sırf güzelleştirme adına yapılan burun düzeltme, göğüs küçültme-büyütme, yüz gerdirme, dudak doldurma v.b. ameliyatlarını engelleyeceksiniz. Yoksa kişinin kopan parmağını eline diken plastik cerraha kimin bir sözü olabilir ki. Onların karşısında ancak saygıyla eğilir insanoğlu.

Bu konuda çok açık olacağım ve diyeceğim ki, hangi “babiğit” ortaya çıkacak ve sırf güzelleştirmek için de estetik cerrahi yapılabilir diyecek ve bunu tıp biliminin yukarıdaki tanımına ekletecek. Dünya ölçeğinde böyle bir şansın varlığı çok tartışılır. Plastik(estetik) cerrahi uzmanları da pekâlâ biliyorlar, yaptıklarının tıp bilimine aykırı olduğunu, ama ne yapsınlar, biz insanların ruh güzelliğine hizmet ediyoruz, diyorlar ve çıkıyorlar işin içinden.

Bu konunun aslında çok sağlam bir tanığı var: Vücudun kendini yenileme(rejenerasyon), zaman içinde tedavi etme gücü. Bu öyle yüce bir güç ki, güzelleştirildi denilen organlar kısa süre içinde eskiye dönüyor, hatta beter oluyorlar. Çözüm: önceki güzelleştirme ameliyatının tekrarı. Kısır döngünün dik âlâsı. Yazık, çok yazık.

DERTLİ YOL ARKADAŞI...

Bu aslında geçmişte kalmış bir olay.

Çok sık taksiye binen bir insan değilim. Birkaç gün önce bir toplantıya taksiyle gitmem gerekti. Yola çıktık. Abi bu ülkede hukuk yok, dedi taksi şoförü. Ben tabii ki şaşırdım. Alnımda mı yazıyor hukukçu olduğum diye içimden geçirdim. Beni tanımadığı belliydi, tanısaydı söze öyle başlardı.

Dertliydi benim yol arkadaşım. Dinlemek gerekti. Bir tanıdığıma borç para verdim epey önce. Geri almak ne mümkün, bin pişman oldum. Adam paramın üstüne yatmak için her yolu deniyor. Avukatım da oradan oraya koşturuyor. Henüz netice yok.

Başınızı ağrıtıyorum üç kuruşluk para hikayemle. Benim asıl üzüldüğüm onca insanın tutuklu olması. Kimler yok ki, milletvekilleri, subaylar, gazeteciler, üniversite hocaları, gençler. Onların hali çok kötü abi. Sizce yakın zamanda çıkarlar mı, ne dersiniz? Bilemeyeceğim dostum, umarım en kısa sürede özgürlüklerine kavuşurlar, dedim.

Pardon abi, affınıza sığınarak sorabilir miyim, ne iş yapıyorsunuz? Boğazım düğümlendi. Küçük bir dükkânım var, ticaretle uğraşıyorum, diyebildim.

Nasıl derdim ki hukukçuyum, okuldaki dört yılımı saymazsak 48 yıllık hukukçuyum. Bir ömür hocalıkla avukatlıkla danışmanlıkla geçti. Ülkeme hizmet etmek için didindim durdum. Kitaplar yazdım, yasa taslakları hazırladım. Avukatlıkta hakkın, adaletin peşinden koştum. Ama mutsuzum, hem de çok mutsuz.

Bu ülkenin her insanı her gün hukuktan şikayet ettiğine göre, bu işte önemli aksaklıklar var. Demek ki hukuk, toplum yaşantısında her konuya çözüm üretme sanatı olma iddiasını çoktan yitirmiş. Adalet deseniz mumla aranır olmuş.

İnsanlar bu ülkede hukuk yok derken haksız mı? Bunu hangi terazide tartacağız? Elbette herkesin kendi terazisinde. Nasıl? İnsanların hukukla ve adaletle karşı karşıya gelip yaşadıkları kendi olaylarına göre hüküm vereceklerini unutmayarak.

Kime ne başkasının hukuk olayından, hakkına kavuşup kavuşmadığından. İnsanoğlu önce kendini düşünmek zorunda. Bir yakınına borç para verip geri alamayan şoför için bir ağır ceza mahkemesinin en adil kararı verdiği ne önemi olabilir ki. Olamaz elbet. Kimse de onu bencillikle suçlayamaz.

Şoför dostum, olur da bu yazıyı okursan ya da sana bir dostun, arkadaşın bu yazıdan söz ederse, umarım beni dürüst olmamakla suçlamazsın. Yapamadım. Sana yürekten katılsam da, senin düşünceni paylaştığımı söyleyemedim. Umarım beni affedersin.

MERHABA İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

Bu da birkaç yıl önceki bir yazı.

Saatli Maarif Takviminin 22 Aralık 2013 tarihli yaprağını kopardım. Her zaman yaptığım gibi, arkasını okudum. Şu satırlar beni heyecanlandırdı. Bu yazıyı yazdım. “Bugün İstanbul Üniversitesi’nin kuruluşunun 560 ncı, Darülfünun’un üniversiteye dönüşmesinin 80 inci yıl dönümüdür.”

Bizim üniversitenin Bayezıt’taki o görkemli kapısından geçerken başınızı kaldırıp baktığınızda, 1453’ü okursunuz. İşte bu tarih üniversitemizin kuruluş tarihidir. O güzel ismiyle, Darülfünundur, yani bilimler kapısı. Demek ki orada bilim öğrenilir ve öğretilir. Ne güzel.

Tarihler 1933’ü gösterdiğinde, demek ki 80 yıl önce, orası İstanbul Üniversitesi olmuş. Türk üniversitelerinin amiral gemisi. O yıldan bugüne oradan kimler gelip kimler geçmiştir, gerek öğretici gerek öğrenci olarak. Bugün bir gerçek vardır ki asla inkâr edilemez. Her İstanbul Üniversiteli o yuvanın bir ferdi olmuş olmakla gururludur, kıvançlıdır.

Almanya Hitler mezalimini yaşarken, oradan ulu Önderimizin ön ayak olması ile kalkıp Türkiye’ye gelen Alman Hocaların katkısı unutulabilir mi? Elbette unutulamaz. Schwarz, Neumark, Hirsch ve daha niceleri bilime Avrupa penceresini açmışlar, meslektaşlarının onların açtıkları yoldan yürümelelerini sağlamışlardır. Onlar ne yüce insanlardır ki, kendilerine kucak açan bir ülkenin dilini kısa sürede öğrenmişler, dersleri Türkçe vermişler, kitaplar yazmışlar, yasa taslakları hazırlamışlardır.

O günlerden bu günlere geldiğimizde, içimiz buruk, mutlu değiliz. Nasıl olalım ki? Üniversite özerkliğinin yerinde yeller esiyor. Üniversitelerin kendi kendilerini yönetmeleri, kararlarını kendilerinin almaları çok gerilerde kaldı. Kendi rektörünü ve dekanlarını özgür iradeleri ile seçemeyen bir yerin adı özerk üniversite olabilir mi? Aday belirleme seçimleri de ne demek oluyor? Sonuçta atanan rektörler ve dekanlar meslektaşları tarafından seçilmiş sayılabilirler mi? Hiç de değil.

Devlet üniversiteleri ile vakıf üniversitelerinin arasındaki “çekişmeye” ne demeli? Bu işin temelinde ilk günden başlayan yanlış düşünceler, yapılanmalar ve sonuçlar var. Bu gözden irak tutulamaz. Bu ülke bu kadar çok üniversiteyi kaldıracak bir ülke midir, eldeki kadroları düşündüğümüzde. Hocaların sayısı belli iken, bu kadar çok üniversite hesapsız ve kitapsız açılınca, dersleri kimler vermek zorunda kalıyorlar ki. Herkes çevresindeki üniversiteleri bir süzgeçten geçirsin, gerçek yalın olarak ortaya dökülür. Fazla söze gerek yoktur.

Güzel üniversitemden emekli olmuş bir Hoca olarak kendimi şanslı sayıyorum. Özerk bir üniversitede önce öğrenci sonra öğretici olduğum için. Geçmişte Hocalarımız elbette bize “çektirdiler” ama bizim iyiliğimiz için. Biz onlara hiç gücenmedik, darılmadık, kırılmadık. Onları hep şükranla andık ve anmaya devam edeceğiz. İsimlerini saymıyorum, hafızam beni yanıltır da isimleri sıralarken unutturum diye.

Bu dünyadan göçüp gidenler ışıklar içinde uyuyun. Saçlarına aklar düşmüş olanlara hayatlarını sağlık ve mutluluk içinde sürdürmelerini diliyorum. Tüm İstanbul Üniversiteliler adına. hepinizin ellerinden öpüyorum.

NOSTALJİ BAĞLAMINDA AVRUPA YOLLARINDA...

Yaz yaklaşırken insanlar izin düşleri görürler, hayaller kururlar genellikle. Bunda haklılık payı vardır elbette. Yılın yorgunluğunu atmak iyi olur. İzin ve tatil kavramları da çoğu kez genişir. Hem tatilin kötüsü de olmayacağına göre, tatilde bir yerlere gitmek, hem dinlenmek hem de güzel yerler görmek çok da iyi olur.

Biz de bu düşünceyle, hayli zaman önce büyük torunumuzu da alıp Avrupa'ya uzanalım istedik karımla. O, bunu çok iyi karnesiyle hak etmişti. Bu öneri Begüm'ün hoşuna gitti. Öyle ya, üç yıl önceki Avrupa seyahatini altı yaşında yaşayan bir çocuğun, üç yıl sonra çok daha değişik değerlendirme ve algılamaları olabilirdi.

Dedesinin kolları sıvayıp Onun için vize işlemlerine girişmesi gerekiyordu. İşe Schengen vizesi ile başladım. Almanya'nın İstanbul Başkonsolosluğunu aradım. Ne yapmam gerektiğini sordum. İlk anda Almanlar beni şaşkına çevirdiler. Vize için önce Konsolosluktan randevu almak gerekiyormuş. Bu biraz şaşırtıcı oldu. Yıllar öncesinden beri özel pasaport kullanan biri için vize bağlamında bir de randevu denilince, şaşırمامı bağışlayınız lütfen.

Vize için randevu elbette medeni bir yaklaşımdı. Ama sonraki adımı anlamak mümkün değildi. Bu randevu için(yanlış okumadınız, randevu için, vize için değil), bir ödeme isteniyordu. Bu, ülkesinde üniversite öğretim üyeliğinin ve avukatlığının o tarihte kırkıncı yılında olan biri için inanılmazdı. Yabancıların ülkelerine gezi için gidecek bir "yavru"ya vize vermek için randevu lutfunda bulunacak olan "yabancı"ların

bunu istemeye elbette hakları yoktu. Zaten alamadılar da, çünkü Başkonsolosu devreye sokarak, bu işi hallettim.

Vize vermek için, insanlara kök söktürüyorlar. O ne sorgusual, ülkemizin Cumhuriyet savcılarının kulakları çınlasın.

Gezimize İstanbul'dan Münih'e uçarak başladık. Geçmişte altmış yedi ilimiz varken, altmış sekizinci il olarak adlandırılan, bugün her halde seksen ikinci ilimiz olacak Münih'in havaalanı, aslında öteki havaalanlarından hiç de farklı değil. Gerçekten kalabalık. Öyle de olması çok normal, çünkü Avrupa'nın önemli bir merkezi.

Havaalanından söz açmışken, bir şeyi söylemek isterim. Ben, havaalanlarını karınca yuvalarına benzetirim oldum olası. Hani karıncalar da yuvalarının etrafında bir telaş kıyamet içinde oradan oraya koşuştururlar ya, insanlar da havaalanlarında karıncalardan farksızdırlar. Bavullar, sırt çantaları, el bagajları ile bir oraya bir buraya.

Gidenler, gelenler, onları karşılayanlar, sevinçler, hüznler. Hepsi buralarda yaşanır.

Münih'te, her zaman yaptığımız gibi, kiralık arabamızı teslim aldık. Yola çıkmaya hazırız. Bu noktada küçücük bir öneri: Sakın ola ki, gittiğiniz yerde, şu kadar gün için, şu tip bir araba istiyorum demeyin. Alık alık yüzünüze bakarlar. Bu işleri oralara gitmeden yapmanız gerekiyor. Bunu biliyoruz Hocam, diyenleri duyuyorum elbette. Ben bilmeyenlere yardımcı olmak istiyorum.

Yola çıkıyoruz. Görev dağılımı tamam. Bendeniz kaptan şoför, karım elinde haritayla kılavuz kaptan, Begüm de yoldaki tabelaları izleyen kaptan.

Biz, Almanya'da bir ilkeyi hiç bozmayız. Benim 90'larda on yıl süreyle görev yaptığım Freiburg kentiyle ailemizin gönül bağları var. Orası, Almanya'nın güneyinde, Karormanlar'da, yeşillikler içinde bir cennet. Nüfusu oldum olası yüz seksen bin. Ne aşağı iner, ne yukarı çıkar. Üniversitesi beş yüz yılı çoktan aştı. Zaten nüfusun otuz bini üniversite öğrencisi. İşte

böyle bir yer Freiburg. Hiç unutmam, 80'lerde Helmut Schmidt başbakan olarak bu kenti ziyaret etmişti ve bir açık hava toplantısında ilk cümlesi şuydu : Almanya'nın kültür başkentinin insanları, sizleri gönülden selamlıyorum.

Gezi yazısı yazıyoruz ya, yörüngeye oturuyoruz. Freiburg denilince, elbette akla buranın 1100 metre yükseklikteki Schauinsland'ı gelecek. Bu uzun sözcük, "manzaraya bak "olarak çevrilebilir. Bu öyle bir manzaradır ki, insanı sarhoş eder. Bu kadar yeşil nasıl olur da bir araya gelebilir, diye şaşarsınız. Gerçekten manzaraya bakarsınız, düşlere dalarsınız. Buraya ilk gittiğimde, bir Alman sormuştum, köyünüzde mezarlık var mı diye. Adam, bir süre abandone olmuş boksör misali yüzüme baktıktan sonra, eliyle işaret etmişti mezarlığın yerini. Sonra tabii sizin de tahmin ettiniz soruyu, bu kez o bana sormuştu. Niçin böyle bir soru sordunuz? Ben de kendisine, burada insanlar ölmez de dememe kalmadan, muhababımın katıla katıla gülmesine etraftan insanlar şaşkın şaşkın bakmışlardı.

Freiburg'un çevresi de bir o kadar güzeldir. Bu yükseklikteki yerleşim yerlerinde, krater gölleri doğayı süsleyen unsurlardır. Hangi birini saymalı bu göllerden, Titisee, Schluchsee v.b. Buralarda hayat asude yaşanır. İnsanlar insanları rahatsız etmezler, birbirlerine yardımcı olurlar. Bilenler bilir, bir Alman'a bir yer sorun, bir cadde ismi ya da filan yere nasıl gidebilirim diye. O insan kendini adeta harap eder, size doğru tarifi vermek için. Bu medeniyetin bir göstergesi değil de nedir.

Medeniyet deyince, aklıma geldi. Medeniyetin bir temeli de nedir? Yasalara, hukuka saygılı olmak, başkasının özgürlüklerini önlememek. Bu tavır içinde kimse rahatınızı bozamaz. Ama ola ki, bu çizgiyi bozdunuz, işte o zaman dağları başınıza yıkarlar. Zaman zaman doğuyla batı arasındaki farkı ararız ya, bence çekirdek noktası burada.

Gezimizi Avusturya'ya geçerek sürdürüyoruz. Yazın Alp'lerin havası da bir başka oluyor. Kışın kayak merkezleri olarak hizmet veren yerleşim yerleri, yazın bir başka dünya sunuyor sizlere. İstedığınız kadar oksijen depolayın, kendinizi kışa hazırlayın.

Buralarla ilgili birkaç tavsiyem olacak sizlere. İnnnsbruck'u geçtikten sonra, Münih-Salzburg istikametinde, Bir Aachensee var ki, nasıl anlatsam bilemiyorum. Burası da bir krater gölü çevresinde birkaç yerleşim yerinden oluşuyor. İnanın bir ressam tuvalinin önüne oturup buranın resmini yapsa, belki bazı hataları olur. Ama buralar doyumsuz cennet köşeleri.

Bir noktayı belki belirtmem uygun olacak: Buraları böyle anlatınca, sakın ola ki çok pahalı tatillerin yapıldığı yöreler olarak algılamayın buraları. Her keseye hitap eden olanak var. İster lüks otelde kalın, ister bir pansiyonda ya da bir Gasthaus'ta. Bu sözcük de, kabataslak tanımını ile bizim pansiyon dediğimiz türden bir yer. Buralarda ister yatak-kahvaltı alırsınız, isterse niz buna akşam yemeğini de eklersiniz.

Buralarda on gün kadar kaldıktan sonra, Münih'e doğru yol alıyoruz. Bir de Münih'in içini bir görelim. Bakalım ne var ne yok.

Daha otoyoldan şehre ulaşırken, bıktırıcı inşaat alanları, dur-kalkla alınan mesafeler. Şehrin içi bir başka felaket. Münih'in her yerini kazmışlar. O denli araç çokluğunda, inanın çoğu kez tek şeritle yürümeye çalışan bir trafik. Gel de sevgili Başkanımız Kadir Topbaş'ın kulaklarını çınlatma. Hani, her zaman, " bu kadar da olmaz ki, her yerde de aynı anda yol çalışması yapılmaz ki " diye yakınmalarımızla "üzdüğümüz " Başkanımız. Biz Münih'i gördükten sonra, Başkanımıza sarılıp sarılıp kucaklayalım, Ona biz ettik sen etme diyelim.

O gün bir de üstüne üstlük bir yağmur yağıyor Münih'te, yirmi dört saat hiç durmadan. İnsanı isyan ettiriyor. Ağustos başında bu kadar yağıyorsun, kışa bir şey kalmadı ki, dedirten bir yağmur.

Ertesi sabah Münih havaalanına geliyoruz dönüş için, Münih bize nanik yapıyor. Günlük güneşlik bir Münih'ten havalanıyoruz.

Tatil, güzel tatil, sen her şeye rağmen güzelsin.

ÜLKEMİZDE AVUKATLIĞIN ESASLARI (MODEL ARAYIŞI)

Ülkemizde avukatlık hizmetinin esaslarının neler olması gerektiği üzerinde durmak istiyorum bu yazımda.

Kısa ve öz bir anlatım içinde avukatlık mesleğinin yapılmasının ilkelerinin çerçevesini çizmekte yarar vardır.

Hukukçuluk-Avukatlık. Hukuk eğitimi almak ve hukukçu sıfatını taşımak, avukatlık mesleğinin ön koşuludur. Hukukçuluk, bir hukuk fakültesinden mezun olmayı ve buranın diplomasına sahip olmayı zorunlu kılar.

Hukukçu olanların, doğal bir sonuç olarak avukat sıfatına sahip olabileceklerini düşünmek yanlıştır. Avukatlık, hukukçuların sahip olabilecekleri mesleklerden yalnızca biridir.

Avukatlık, bir ön eğitimi gerekli kılar. Bu ön eğitimi staj dönemi olarak adlandırmak mümkündür. Staj, avukat olabilmek için sahip olunmak gereken bilgileri kazandırmak amacı taşır. Her mesleğin stajında olduğu gibi, avukatlık stajında da amaç, avukatlık unvan ve becerisinin kazanılmasında gerekli eğitim ve öğrenimi elde etmeyi hedefler. İyi bir stajın avukatlık mesleğinin temel taşı olduğu tartışmasız bir gerçektir.

Avukatlık stajına başlamak için bir sınavdan geçmek gerekir mi? Bu konu tartışılmaktadır. Staja kabulün bir sınavla mümkün kılınmasından yana olanlar, hukukçu sıfatını almış olanların avukat olabilmek için bir bilgi süzgecinden geçirilmesini isterler. Buna karşı çıkan düşünce, böyle bir sınavın hukuk fakültesindeki sınavlardan farklı olmayacağını, bu sınavların

başarılması ile hukuk diplomasının elde edildiğini ileri sürer. Kanımca ikinci düşünceye katılmak uygun olur. Ayrıca staja kabulün barolar tarafından yapılacak bir sınavla mümkün olması söz konusu olacağına göre, baroların hukuk fakültelerini denetlemeleri anlamını da taşıyacaktır. Bu, ilkelere uygun düşer mi?

Bu noktada bir başka tartışma açmakta yarar var. Ülkemizde hukuk fakültelerinde görev yapan sınırlı sayıda öğretim üyesi bulunduğu gerçeği karşısında, TBMM'nin "cığ" gibi vakıf üniversitesinin kurulmasına ve bunlar içinde de -eğitim donanımındaki kolaylık nedeniyle- hukuk fakültesinin yer almasına yeşil ışık yaktığı bir düzende, hukuk eğitimi görenlerin yeterli bilgi birikimi ile fakültelerden mezun olduklarını söylemek güçtür.

Bu ülke gerçeği, staja kabul sınavının yapılması düşüncesinin taraftar kazanmasının en önemli etkenidir.

Staja kabul sınavı, ülkenin avukat ihtiyacı dikkate alındığında, belki de baroların ve avukatlığın çatı örgütü olarak TBB'nin bir sınırlamayı gündeme taşıma gereğinin başlangıç noktasıdır.

Sınavsız avukat olunabilir mi? Türkiye 1967 yılından bu yana bu sorunla adeta güreşmektedir. Bugüne kadar bir sınavın başarılması ile avukat olabilmek gerçekleşmiş değildir. Bu konuda değişik tarihlerdeki girişimler başarılı olamamıştır. Bugün, stajı yapmak ve bitirmek, avukatlığa hak kazandırır.

Bu sonuç kesinlikle terk edilmek zorundadır. Bunun en temel gerekçesi, hukukçulukla avukatlığın farklı meslekler oldukları, avukatlık stajında verilen eğitimin de ölçülmesinin kaçınılmaz olduğudur. Avukatlığa kabul sınavı bu ülkenin Avukatlık Kanunundaki yerini mutlaka almalıdır.

Avukatlık sınavıyla ilgili temel ilkeleri şöyle sıralamak kanımca uygun olur:

- Avukatlık sınavını TBB yapar; barolar dışında başka kurumlardan yardım almaz. Avukatlık stajını planlayacak

olan TBB, sınavı da yapacaktır. Bu konuda hukuk fakültele-
rinin dahi yardımına kanımca gerek yoktur, çünkü barolar-
da görev yapan ve avukat olan öğretim üyeleri ile bu konu
çözülür.

- Avukatlık sınavı, yalnızca bir mesleğe kabul edilme sınavı-
dır. Bu sınav, adayın stajda kendisine verilen eğitimi alıp/
almadığı ölçüğünde yapılmak gerekir. Bu sınavda adayın
mesleğe başlamak için yeterli olup olmadığı tartılır. Yoksa
adaydan tecrübeli bir avukatın bilgi birikiminin istenmesi
uygun değildir.
- Avukatlık sınavı, bazı kurumlara kabulde olduğunun aksi-
ne, test sınavı yöntemi ile yapılmaz. Çoktan seçmeli yöntem-
ler avukatlık için uygun değildir. Avukat, karşısına gelen
olaylarda, hukuku süzmek, konuları yorumlamak, bilgisini
usul normları ile de bütünleştirerek başarı kazanmak duru-
mundadır. Muhakeme yeteneğini aramak gereken böyle bir
mesleğe kabulün, test sorularıyla kazanılması/kaybedilme-
si amaca hizmet etmez.

Avukatlık mesleği konu ve ülke coğrafyası ölçüğünde sınır-
landırılabilir mi? Bu konuya yaklaşımı şöyle irdelemek uygun
olur.

1. Çözüm: Avukatlık sıfatı kazanıldığında, konu ve ülke coğ-
rafyası ölçüğünde bir sınırlama olmamak gerekir. Konuyu
biraz açarsak, avukatların alabilecekleri dava türleri sınır-
landırılabilir mi; avukatın mesleğini uygulamasının kapsa-
ma alanı(örnek: Marmara bölgesinde birkaç il gibi) belirle-
nebilir mi?

Her iki temelde de sınırlandırmayı reddeden düşünce, bu-
gün ülkemizde yürürlükte olan Avukatlık Kanununun öngör-
düğü çözümdür.

2. Çözüm: Avukatlık sıfatı kazanıldığında gerek konu gerek
coğrafi ölçekte sınırlamalar olmalıdır. Bu, batıda bazı ülke-
lerin yasalarında öngördüğü çözümdür.

Hangi çözüm uygundur?

Her iki çözümün de artıları ve eksileri vardır.

Birinci çözüm, yüzeysel bakışla, meslekte geniş özgür alan sunmaktır. Gerek ceza yargılamasında gerek medeni yargılamaya v.b.'de, avukat olan kişi her türlü davayı takip etmek hak ve yetkisine sahip olur. Bu ilk bakışta cazip gelebilir. Ancak başarılı avukatlık, önceki başarıların üstüne bina edilen bir meslektir. Bu nedenle-terim bağışlanırsa- acemilik döneminde "engin denizlere" açılmak, boğulma tehlikesini de birlikte getirir. Unutmamak gerekir ki, avukatlık aynı zamanda tecrübenin de önemli etken olduğu bir meslektir.

İkinci çözüm, meslekte emin adımlarla ilerlemek anlamı da taşır. Bu çözüm, avukatlığın çerçevesi çizilirken hem konu hem de coğrafi sınırlamayı içerir. Bu sınırlamaları yaparken ülke gerçekleri göz ardı edilemez. Büyük illerde tek ilçe/birkaç ilçe sınırlaması düşünülebilir. Belirli sürelerle avukatın burada hizmet görmesi mümkün kılınır. Bu sınırlama, kendi içinde kabul edilen davaların gerek cezada gerek hukukta kapsamlarının tayinini de beraberinde getirir, sulh ceza, sulh hukuk gibi. Zaman içinde bunlara asliye ceza, asliye hukuk işleri de eklenir.

Bu çözüm, sınırlama düşüncesinden hareket ettiği için, bunların belirli objektif ölçütlere bağlanması mümkündür.

Bir gerçek göz ardı edilemez: Yüksek mahkemelerde avukatlık ancak belirli kıdemlerin elde edilmesinden sonra mümkün olmalıdır. Hiçbir tereddüde yer vermeden ifade etmek gerekir ki, sözü edilen kıdem, mesleğin bilfiil yapılmasını zorunlu kılar; yoksa baro levhasında eskimek olarak anlaşılabilir.

Yazımın sonunda, yukarıdaki çözümlerden 2 nci çözümden yana olduğumu belirtmek isterim. Uygulamanın içinde olan bir kişi sıfatıyla söylemem gerekir ki, 1 inci çözüm hem meslek adına hem de genç avukatlar adına olumsuzluklar yaratmaktadır.

HUKUK SPOR DÜNYASINA EGEMEN DEĞİL Mİ ?

Hukukçular hukuku kısaca nasıl tanımlıyorlar? Yeryüzünde yaşanan tüm olaylara çözüm üretme sanatı. Demek ki hukuk bu denli iddialı bir iş. Zaten hukukçular da bununla övünüyor. Ama bir gerçeği göz ardı edemeyiz. Önce çözümleri iyi üreteceksiniz, sonra bunlarla övünebilirsiniz.

Peki, tüm ülkeleri mercek altına alsak, acaba bu amacın neresindeyiz? Herhalde çok yakınmalar var. Bunu genellemek tabii ki mümkün. Ancak, başarılı-başarısız terazisinde, ölçü nerede? Bu aslında derin bir konu. En yakın adresi şu : Bir ülke ne kadar hukuk devletidir ?

Hukuk devleti olmanın ya da olmamanın sağlam ölçüleri elbette var. Bunlar içinde bir tanesi var ki, onun şimdi adını anacağım ve yazımın ana konusunu oluşturacak: Hukuka inanmak.

Bizim toplum olarak bu noktada çok eksiğimiz var.

Bu yazı, bir spor sayfası yazısıdır. Bu nedenle, spor dünyasına bu açıdan bakmak ve resmi görmek amacını taşır.

Ülkemizde spor kamuoyunda yaşananlara bir bakınız. Temeli spor ilişkisi olan, kulüplerle spor adamları arasında imzalanmış bulunan sözleşmelerin hukuki sonuçları ne alemdedir? Bu sonuçlar içler acısıdır.

Örnek olarak FIFA'nın önce yayınladığı listeye bir bakınız. FIFA'nın kurullarında en çok uyuşmazlığı olan ülke Türkiye'dir. Bunun nedenini nerede aramamız gerekir? Elbet-

te, hukuka ve hukukun ilkelerine ne denli inandığımızda. Bunun başka bir ölçüsü olamaz ki.

Ülkemizde futbol spor dünyasının egemeni olduğu için, futbol konuları daima başköşede. Hem olumlusu, hem olumsuzu ile.

Bu konuyu irdelerken elbette sporun öteki dallarını da kapsama almak şart. Yoksa tablo eksik kalır.

Spor sayfalarında her gün artık klasikleşmiş haberler. Falanca kulüp teknik direktörünü kovuyor(bu terim hiç saygı içermiyor). Neden, takım iyi sonuçlar alamadı. İşler iyi gitmiyor. At onu, al yenisini. Sanırsın pazardan mal alıyorsun.

Kulüpleri yönetenlerin çoğu işadamı, sanayici, tacir. Kendi işlerini böyle mi yönetiyorlar? Tabii ki hayır. Ama kulüp ortaçağın derebeyi zihniyetiyle yönetilebilir. Bunda bir sakınca yoktur. Doğacak zararları da kulüp öder.

Ama bu beylerin unuttukları bir şeyler var. Hukuk, spora ve spor ilişkilerine de egemendir. O kadar ki, alınız futbolu. FIFA, tüm dünyada futbol işlerini görür ve futbol uyuşmazlıkları da buradaki kurulların önüne gelir. Siz, haklı nedene dayanmayan biçimde sözleşmesi feshedilen ve işine son verilen bir antrenörün ya da bir oyuncunun sözleşmedeki haklarını alamayacağını mı sanıyorsunuz? Böyle bir düşünceniz varsa, kesinlikle yanılıyorsunuz, çünkü hukuk onun yanındadır. Bir yabancı futbolcunun sözleşmeden doğan alacağını, kulüp vadesinde ödemediğinde, bu kişi ertesi gün FIFA'nın kapısını çalacaktır. FIFA da uyuşmazlığı çözecektir. Hatta, bu çözüm zaman alabilir. FIFA ne diyor? Futbolcunun profesyonel hayatı kısadır. Bu nedenle, bu uyuşmazlık çözümlünceye kadar, oyuncuya hak tanıyorum ve geçici bonservis veriyorum; bununla transfer yapabilir.

Durum böyle iken, biz nerelerdeyiz? Yabancı antrenör ya da oyuncu ülkemize gelirken, onları havaalanında omuzlara almak, hiç önemli değildir. Önemli olan, onlarla imzalanan sözleşmelerin içerikleri ve o sözleşmelere duyulan saygıdır.

En son olay basketbolde yaşandı geçen hafta. Trabzonspor'un yabancı oyuncularını maça çıkmadılar. Kulüp bu oyuncuların sözleşmelerini feshettiğini açıkladı. Oyunculara sordular neden maça çıkmadıklarını. Onların cevabı net ve yalın. Kulüp uzun süredir ücretlerimizi ödemiyor.

Resim aynı resim, değişen bir şey yok. Sözleşmenin feshettim, güle güle, demekle işin bitmeyeceği kesin.

Takke düşer, kel görünür, demiş Türk. Neye dayanarak mı? Elbette hukuka.

KERHEN

Kerhen Arapça bir sözcük. Peki kerhen de demek? İstemeyerek, istemeye istemeye, gönülsüz olarak. Aslında bu sözcük insanın içini aydınlatmaz, aksine karartır. Nasıl mı?

Bir dokun, bin ah işit, misali.

Öğrenci sabah uyanmak, yataktan çıkmak istemez. Anneyle çocuk arasında bir çekişme, sıradan olmuş, tekrarlı tekrarlı. Çocuğun ne olur beş dakika daha, ısrarı, anneninse, geç kalacaksın oğlum/kızım repliği.

Kamu hizmeti görenlerin üniforma giymemekte direnmeleri, tabii ki ordu mensupları hariç. Kerhen giyilen üniformaya inat, yaka bağır açık, tabir caizse, erkeklerde kravatın boyundan aşağıya sarkması, ha düştüm, ha düşüyorum ekseninde. Bu gözler neler gördü, hukukçu aleminde. Kot pantolonun üzerine giyilen avukat cübbesi; resmi ceketsiz duruşmada görev yapan mübaşirler. Adliyeye gelen vatandaş nasıl anlayacak onların mübaşir olduklarını, sanırsın alnında yazıyor.

Otobüs şoförü yarım yamalak yanaşıyor durağa, kapıları açsam mı, açmasam mı, tereddüdünde, sanırsın bakanlıktan yazısına cevap bekliyor daire müdürü. İnsanlar feryat-figan, inecek olan inemiyor, binecek olan binemiyor.

Fazla söze yok hiç hacet, ülkenin manzarası bu baştan aşağıya. Böyle mi olmalı bu tablo? Koro öyle güçlü ki, zannedersin yukarıdaki örnekler bambaşka bir ülkeden.

Sorarsan, vardır elbet herkesin bir mazereti. Ama mazeret kaldırmaz bu alanlar, çünkü topluma hizmet vermek söz ko-

nusu. Türk atasözü ne güzel söylemiş: Kan içtim, kızılık şuru-
bu içtim dedim. İşte acıyla tatlının en uyumlu ahengi.

Her kerhen olayında bu denli keskin olmasa da çizgi, gör-
mek gerek görevi içtenlikle tastamam.

Herkes giyerse kerhen elbisesini, nasıl gülecek bu ülke in-
sanının yüzü.

En güzel örneği verirler bu konuda tiyatro sanatçıları. Öğlen
namazından sonra verirler en yakınlarını toprağa, içleri sızlar.
Akşam suarede açılır perde, oynarlar komedide, atar seyirci
kahkahaları peş peşe, ortalık güllerle bezenmiş gibi aydınlık.

Uzun lafa gerek yok, sevmiyorum seni hiç kerhen isimli
sözcük!

BU ÜLKEDE YASAKLAR ÜÇ GÜN

Bu lafı çok duyarsınız ülkemizde. Neyi anlatır, nasıl yerleşmiştir, bu yazının konusu. Ama önce konuya bir başka açıdan bakalım derim.

Yasak nedir? Yasak, aslında engel koymaktır; önünü kesmektir; izin vermemektir. Yasak koymak nasıl olacaktır? Elbette bir hukuk kuralıyla. Hukuk kuralları anayasadan başlayarak, yasalarla, yönetmeliklerle konulur. Aman Hocam tüzükleri unuttunuz demeyin. 2017 Anayasa değişikliği ile bakanlar kurulu kaldırıldı. Ülkemize özgü Cumhurbaşkanlığı sistemi anasadaki yerini aldığı için, bu düzende elbette tüzük çıkarmak yok artık. Tüzükleri çıkarmak bakanlar kurulunun yetkisindeydi. Bakanlar kurulu olmayınca, tüzükler de olmayacak.

Yukarıda hukuk kaynaklarını sayarken, Cumhurbaşkanı kararnamelerini de belirtmek gerek, çünkü yeni anayasal düzende onlar da var.

Yazıyı hukuk makalesine çevirmeden konuya girmek uygun olacak.

Hareket noktamız neydi, yasaklar üç gün sürer, yaklaşımının ucu, bucağı, yani kapsamı.

Halkın diline bir söz dizisi boşuna yerleşir mi? Yerleşmez elbet. Hele bunlar bir ülkede uzun süreler kullanılmakta iseler ve terimi bağışlayın, vatandaşlıklarını kazanmışlarsa, konunun temeline inmek iyi olur.

Yasaklarla özgürlükler arasında sıkı bir bağ vardır, çünkü her yasak bir özgürlüğü sınırlar. Ayrıca yasaklar disiplini kurma aracıdır. Disiplin de hangi konuda olursa olsun, düzeni sağlama amacı taşıdığına göre, yasaklar disipline hizmet ederler.

Yasaklar üç gün sürer, denilince, bu her şey bir yana, kamunun otoritesini zedeler. Yasağa uymamak, bir ölçüde kamuya kafa tutmaktır. Kafa tutmanın sonucu ceza vermek olmak gerekir. Bu hukuk devletinin bir sonucudur. Dar anlamda cezalarla disiplin cezalarını aynı potada düşünmek uygun olur.

Bu noktada bir hatırlatma yapmak, bu yazıya yararlıdır. Her hukuk kuralı, teknik terminoloji ile hukuk normu, kamunun bir ürünüdür ve kamunun otoritesini içerir. Bunu yukarıdan aşağıya sıralayarak düşünebilirsiniz, yani anayasa, yasalar, yönetmelikler, yeni anayasal sistemimizde yakın zamanda dünyamızdaki yerini alacak olan Cumhurbaşkanı kararnamelemleri bu kapsamdadır.

Şimdi, yasaklar üç gün sürer, bir ülke gerçeği iseler, kamunun otoritesi yoktur ya da zayıftır. Kamu, yani başta devlet, sonra tüm kamu hizmeti gören makamlar hukuki düzenlemelerle yasaklar öngördüklerinde, bunların mutlak uygulanmasını da gerçekleştirmekle yükümlüdürler. Aksi takdirde kamusal itibar zedelenir.

Bu sonucun doğmamasını sağlamak kolaydır. Bunun için hukuk kuralı koyarken, bunun nasıl mutlak uygulanacağını çözümlerini de düşünmek şarttır. Bu yapılırsa sorun çıkmaz.

Bu söz dizisinin içinde aslında ince bir tahlilde, fertleri kamuya karşı hafif de olsa bir kışkırtma vardır. Aldırma, yasağı ihlal et, bir şey olmaz, mantığının ete kemiğe bürünmüş bir anlatımıdır bu söz.

Uzun sözün kısası: Yasaklar üç gün sürmemek gerekir.

BEKLEMEK-HASRET-UMUT-VUSLAT

Bahar gene verdiği sözü tuttu, geldi her zamanki gibi tam zamanında.

Sabahın erkeninde çıktığımda balkonuma, gördüğüm manzara muhteşemdi tek kelimeyle. Yüzlerce papatya el sallıyordu bana, gülücüklerle bezenmiş bir selamlama ancak bu denli içten ve güzel olabilirdi.

Ne çok şey anlatmak istiyorlardı ve de anlatıyorlardı. Özledik seni. Bekledik bir süre sana kavuşmak için, karanlıklar diyarında umutla. Sıkılmadık dersek yalan olur. Sıkıldık biraz ama umut vardı beklemenin ucunda, kavuşmak özlemi vardı. Şairin dediği gibi, vuslat heyecanı yüklüdü yürek kafesimizde. Öyle gümbür gümbür atması ondandı yüreğimizin. Görüşmek, sarılmak, sarmaş dolaş olmak, dindirmek bir kış süren hasreti bir kez daha yaşamak mutluluğu içimize çeke çeke her nefeste doyumsuz.

Hasret de elbet hayata dahil. Olmasa hasretler, o denli güzel, baş döndürücü olur mu hiç kavuşmalar. Olur demek, gerçekten uzaklaşmak olur yalnızca. Kavuşmaların tadı, hasretle geçen, kimi zaman üzen, kimi zaman umutla sarmalanan günlerle çoğalır zaten. Unutturur hasret her şeyi, o sihirli değneğiyle dokunduğunda, aydınlık olur dünya tastamam, kalmaz hiç karanlık bir yer, insanın haykırası gelir, duydun sesini yedi düvel ister, hayretler içinde kalsın ister, şaşkınlığın en doruğunda çepeçevre.

Umut ne güzel ne anlamlı bir sözcüktür, ummak kökünden türetenlerin beyinlerine sağlık. Umut, bir mücevher zarafetinde duygular bahşeder insanoğluna, karşılık beklemeden.

Ne zaman, nerede, kaç zamanda, bilinmez. Ama beklenir bir güzel haber, bir güzel sonuç, ne türen olursa olsun, fark etmez ki. Umut bir sihirdir, çıkar gelir kimselere sormadan, getirir armağanını, sunar hiç gösterişe kaçmadan.

Alır insanı götürür bir asude bahar ülkesine, ak duvaklar kadar ak kanatlarında bir zümrüt-ü ankanın...

HUKUKİ AÇIDAN SÖZDE ERMENİ SOYKIRIM İDDİALARI

Av. Nazan Moroğlu (*) (**)

Ermenistan ve diaspora, 24 Nisan 1915 tarihinde yaşanan olayları yanlı ve yanılıcı değerlendirmelerle, çok yönlü propaganda, eylem ve kampanyalarla *sözde Ermeni soykırımı* olarak tanıtmaya çalışmaktadır. Planlı, örgütlü ve sistemli bir şekilde yıllardır sürdürdükleri tanıtma girişimleriyle *sözde soykırım iddialarını* dünya gündeminde tutarak tanınmasını sağlamaktadırlar.

Bilindiği gibi, Ermeni diasporasının ortak paydası ‘sözde soykırım mağduriyetlerini’ tüm dünya ülkelerinde tanıtmaktır. 1915 olaylarının dünya çapında soykırım olarak tanınmasını sağlamak için soykırım anıtları dikmek; Türk dışişleri mensuplarının öldürülmesiyle sonuçlanan terör eylemleri gerçekleştirmek gibi her yöntemi denemişlerdir.⁽¹⁾ Bu ısrarlı girişimlerinden sonuç da almışlar, ikna ettikleri birçok ülkede “soykırımı tanıyan ve hatta 1915 olayları soykırım değildir” diyenleri cezalandıran kararlar, yasalar çıkarılmaktadır.

(*) Bu yazı, 2006 yılında “Türk-Ermeni İlişkilerinde Hukuki ve Tarihi Gerçekler” kitabında yayınlanan (İstanbul, 2006, Alfa Yayınları, s.77 vd.), “Moroğlu N. - Hukuki Açıda Ermeni Soykırım İddiaları” adlı makaleye son yıllardaki gelişmelerin ve AIHM - Perinçek kararının eklenmiş şeklidir.

(**) Makaleyi kaleme alan değerli meslektaşım Av. Nazan Moroğlu’na teşekkürlerimle. EY

(1) Ermenilerin sözde soykırımı dünyaya tanıtma yollarından biri de terör örgütü aracılığıyla Türk Diplomatlarına yapılan saldırılar olmuştur. Bir Taşnak örgütü olan ABD’deki Ermeni Devrimci Federasyonu’nun yayın organı Armenian Weekly’nin 20 Mart 1985 tarihli sayısında, Türk diplomatlarına karşı saldırıların amacının “Ermeni ulusunun dağılmasından ve 1,5 milyon Ermeninin katledilmesinden sorumlu olanlar hak ettikleri şekilde cezalandırılana kadar durmayacağız; taleplerimiz açıktır, dünyanın dikkatini çekeceğiz, soykırımın tanınması ve Ermeni topraklarının gerçek sahiplerine yani Ermeni halkına iade edilmesi..” olduğu dile getirilmiştir. Terör örgütü saldırılarında çok sayıda dışişleri mensubu öldürülmüştür (bkz. EK).

Tanıtma girişimlerinin ardından “3 T” olarak dile getirilen sözde soykırımı “Tanıma, Tazminat, Toprak” talepleri yolundaki girişimlerini ısrarla adım adım sürdürmektedirler.

Aslında Ermeni diasporasının her yıl “24 Nisan’larda” tüm dünyada sözde soykırımın yıldönümü diye andıkları tarih, zorunlu göçün uygulandığı tarih olmayıp, Osmanlı Devletince Birinci Dünya Savaşı sırasında isyan çıkaran Ermeni Komiteleri elebaşlarının tutuklanmasına dair karar alındığı tarihtir. Osmanlının ülke güvenliğini korumak amacıyla aldığı bu karar, vilayetlere ve mutasarrıflıklara gönderilmiş ve sadece örgüt mensubu Ermeniler tutuklanmıştır. Görüldüğü gibi, Ermeni diasporasının sözde soykırım olarak tanıtmaya çalıştığı 24 Nisan 1915 tarihi, “zorunlu göçün” başlatıldığı tarih de değildir.⁽²⁾

Bu yazıda, tarihçilerin, araştırmacıların, dışişleri uzmanlarının yaptığı incelemeleri, yayınları, raporları, Osmanlı Talimatnamelerini, mahkeme kararlarını göz önünde tutarak, sözde soykırım iddialarını hukuki açıdan değerlendirmeye çalışacağım.

Türkiye, konuyu tarihsel ve hukuksal boyutu ile ele almakta ve etkili bir şekilde gerçekleri anlatmak üzere kararlı bir devlet stratejisi oluşturmakta çok geç kalmıştır. Akademik ve diplomatik alanlarda Türkiye’nin Ermeni iddialarına karşı verdiği mücadele de maalesef yetersiz kalmıştır.

Ermenistan ve diaspora, 1915’de yaşanan olayları tarihi ve hukuki alanda tartışmak yerine, bu konuda haklı dayanakları olmadığını bildikleri için tanıtma faaliyetlerini tamamen siyasal alana çekerek sürdürmektedirler.

Son olarak, Katolik dünyasının dini lideri Papa Françesko’nun, Vatikan’da düzenlenen ayinde, tarihi ve hukuki gerçekleri göz ardı ederek 1915’te yaşanan Ermeni tehcirinin 100. yılında ‘soykırım’ ifadesini kullanması siyasi girişimlerden etkilenilmiş bir açıklamadır.

⁽²⁾ Özdemir H., Çiçek K., Turan Ö., Çalık Ramazan, Halaçoğlu Yusuf; Ermeniler - Sürgün ve Göç, Türk Tarih Kurumu, 2004. Gürün Kamuran, Ermeni Dosyası, TTK Basımevi, Ankara 1983, s. 210-211.

Avrupa Parlamentosu'nun 15 Nisan 2015'de aldığı kararda da 1915 olayları "soykırım" olarak nitelendirilmiş ve Türkiye'ye geçmişiyle yüzleşmesi ve 1915 olaylarına ilişkin Ermeni iddialarını kabul etmesi çağrısı yapılmıştır. Aslında bağlayıcı nitelik taşımayan, tutum beyanı niteliğinde olan bu kararda da görüldüğü gibi, yine tarihi gerçekler ve hukuki düzenlemeler gözardı edilmiş, konu siyasi zeminde ele alınmaya devam edilmiştir. Avrupa Parlamentosu'nun bu çağrısını takiben Avusturya, Almanya, Çek Cumhuriyeti, Rusya olmak üzere 1915 olayları birçok ülkede siyasi arenada "soykırım" olarak nitelendirilmiştir.

Her yıl olduğu gibi, özellikle bu yıl 100. yılı dolayısıyla 24 Nisan günü ABD Başkanının "soykırım" sözünü kullanıp kullanmayacağı Türk dışişleri tarafından büyük bir dikkatle izlenmiştir. ABD Başkanı, 24 Nisan 1915 ile ilgili geleneksel başkanlık bildirisinde 'soykırım' terimini kullanmayıp geçmiş senelerde olduğu gibi olayları yine Ermenice "büyük felaket" anlamına gelen "Meds Yeghern" ifadesiyle tanımlamıştır. Ancak, Obama ilk kez bu yıl, 'vahşet' sözcüğünün önüne 'kitlesele' sıfatını eklemiş ve açıkça "20'nci yüzyılın ilk kitlesele vahşeti" demiştir. Ayrıca, yine önceki senelerden farklı olarak, Ermenilerin kültürü ve izlerinin anavatanları Türkiye'den silindiğini vurgulamıştır. Görüldüğü gibi, ABD Başkanı'nın açıklaması da siyasi bir söylemin ötesine geçmemiş, soykırımın hukuki açıdan maddi ve manevi iki önemli unsuru olan "yok etme" (destruction) ve 'kasıt' (intention) sözcüklerine yer verilmemiştir.

Ülkemizde, bu konuda kararlı bir devlet politikası ve belirlenmiş bir yol haritası olmadığını görüyoruz, bir yandan "soykırım" diyen devletlere sert tepki verilirken, öte yandan Türkiye'yi temsilen devlet adına "20. yüzyılın başındaki koşullarda hayatlarını kaybeden Ermenilerin huzur içinde yatmalarını diliyor, torunlarına taziyelerimizi iletiyoruz" şeklinde açıklamalar yapıyor, ancak bu açıklamalarda aynı tarihlerde Osmanlı vatandaşlarının yaşadığı acılardan söz edilmiyor.

Bilindiği gibi, son yıllarda akademisyenle, sivil toplum kuruluşları, tarihçiler, araştırmacılar ve hukukçular bu konuda

yoğun çalışmalar yapmaya başlamışlar, bu arada Osmanlı arşivleri düzenlenmiş ve çok sayıda yayın yapılmıştır. Bu çalışmalarda özellikle “soykırımın hukuki bir kavram olduğuna” değinilmekte ve gerçeklerin bu açıdan araştırılması gerektiği vurgulanmaktadır.

1915 - 1918 yıllarında yaşanan olaylar, Sözleşmede yer alan tanım kapsamında bir soykırım olarak nitelenebilir mi?

Soykırım tanımı, 1948 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda kabul edilen “*Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi*”nde düzenlenmiştir. 1915 olaylarının soykırım olarak adlandırılması konusunda karar verebilmek için, Sözleşmenin kabul edildiği tarih, sözleşmede yer verilen “soykırım” tanımı ve 1915 - 1918 tarihlerdeki tarihi belge ve arşivlerin dikkate alınması gerekir.

Ancak, konuyu hukuki açıdan ele almadan önce 1.Dünya Savaşı sırasında Osmanlı’da Ermeni sorununun ortaya çıkmasına yol açan olaylara, tehcir uygulamaya neden ihtiyaç duyulduğuna, Ermenileri toplu olarak katletme kastı olup olmadığına bakılması gerekir.

Osmanlı’da Ermeni Sorunu

Osmanlı Devleti zayıflamaya başlayıp, hemen her cephede Avrupa’nın müdahalesine maruz kalınca, Türk - Ermeni ilişkilerinde de bir bozulma başlamıştır. Batılı ülkelerin Osmanlı Devletine yönelik emperyalist girişimleri, Osmanlı’nın o tarihlerdeki diğer devletlerle ilişkileri ve savaşlar sonrasında imzalanan antlaşmalar Ermenilerle sorun yaşanmasına yolaçan adımlar olmuştur.

Hukuki temeli 1774 Küçük Kaynarca Antlaşmasına dayanan Ermeni sorunu⁽³⁾, Kırım Savaşı sonrası imzalanan 1856 tarihli Paris; 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı’nın ardından imzalanan Ayastefanos ve Berlin Antlaşmaları nedeniyle giderek büyümüştür. ^(3a)

⁽³⁾ Şimşir Bilal, Ermeni Meselesi, 2005, 2. Bası.

^(3a) Elekdağ Şükrü, Tarihsel Gerçekler ve Uluslararası Hukuk Işığında Ermeni Soykırımı İddiası; ayrıntılı bilgi için bkz. [http://www.ataa.org/referen-
ce/ermenisoykirimiddiasi.pdf](http://www.ataa.org/referen-
ce/ermenisoykirimiddiasi.pdf) (erişim 20 Nisan 2015)

1774 tarihinde yapılan Küçük Kaynarca Antlaşmasıyla, Rus Çarlığına, Osmanlı Hristiyanlarının “koruyucusu” rolünün verilmesi nedeniyle, Ermeniler kendilerini Rus Çarının tebası gibi görmeye başlamışlardır. Nitekim, Osmanlı-Rus Savaşlarında çok sayıda Ermeni, Osmanlıya karşı Rus güçlerinin yanında yer almışlardır. Aslında Antlaşmada doğrudan “Ermeniler” hakkında düzenlenen bir hüküm bulunmamaktadır. Küçük Kaynarca Anlaşması’yla başlatılan Osmanlı Devleti’nin içerden dağıtılması süreci Kırım Savaşı sonrası daha belirgin hale gelmiştir.

Kırım Savaşı sonrası yapılan 1856 Paris Antlaşmasına kadar Osmanlı Hristiyanları üzerinde sadece Rusların “koruyucu” rolü varken, Paris antlaşması ile bu “koruyucu” statü İngiltere, Fransa gibi diğer Avrupa ülkelerine de tanınmıştır. Aslında Paris Antlaşmasında da Ermeniler açık bir ifadeyle anılmamıştır. Ancak, Batı ülkelerinden güç alan Ermeniler, Osmanlı’ya karşı ayaklanmaya ve bazı tavizler istemeye başlamışlardır.

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonrası yapılan Ayastefanos ve 1878 Berlin Antlaşmalarında bu defa doğrudan açık bir ifadeyle Ermenilerle ilgili bir hükme yer verilmiştir.

Buna göre, *Osmanlı Devleti, Ermenilerin oturdukları vilayetlerin yerel şartları dolayısıyla ihtiyaçları olan ıslahat ve düzenlemeleri yapmanın yanında, Kürtlere ve Çerkezlere karşı Ermenilerin emniyet ve huzurlarını korumayı taahhüt etmiştir.*

Daha sonra Ermeniler, *Avrupalı koruyucularına* güvenerek özerklik taleplerini dile getirmeye başlamışlardır. Kurdukları Taşnak ve Hınçak gibi örgütler aracılığıyla silahlı mücadeleye giren Ermeniler, Osmanlı topraklarında büyük Ermenistan kurma emeliyle ayaklanmalar başlatmışlardır.

1912’den itibaren özellikle Rusya’nın, İngiltere ve Fransa’nın desteğini alan Ermeniler, doğuda Rus ordularına yardım etmişler, Osmanlıya karşı birbiri peşine isyanlar çıkarmışlardır. 1. Dünya Savaşı sırasında Ermeni askerlerinin Rus ordusu içinde yer alarak doğrudan Osmanlıya karşı savaşması ve Anadolu’nun batısı ile doğusu arasındaki geçiş yollarının ve telgraf iletişiminin kilit noktalarının Ermeniler tarafından felç

edilmesi nedeniyle, Osmanlı Devleti ülke güvenliği açısından Anadolu'daki Ermenileri güneye yine Osmanlı Devletine ait olan bölgeye göç ettirme kararı almıştır.

Bu göç sırasında açlık ve salgın hastalıklar nedeniyle gerek Ermeniler gerek onlara eşlik eden Osmanlı jandarması ve halkı arasında çok sayıda ölenler olmuştur. Osmanlı'nın kendini korumak amaçlı uyguladığı "tehcir" sonraki yıllarda Ermeniler tarafından "sözde Ermeni soykırımı" olarak adlandırılmaya ve dünyaya bu şekilde tanıtılmaya başlanmıştır.

"Ermenilerin Sevk ve İskanlarına İlişkin Talimatname" ile yapılan tehcir Ermeni çevrelerince "Ermeni soykırımı" olarak adlandırılmış ve bu iddialar önce Osmanlılara karşı ve Cumhuriyetin kuruluşundan sonra da Türkiye'ye karşı sürdürülmüştür.

Soykırım, hukuki bir kavramdır ve uluslararası bir suçtur⁽⁴⁾.

Soykırım suçunun maddi ve manevi unsurlarına ve tanımına, Birleşmiş Milletlerde 9 Aralık 1948 tarihinde 260 A (III) sayılı ile kabul edilen, 12 Ocak 1951 tarihinde yürürlüğe giren *Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesinin* 2. maddesinde yer verilmiştir.⁽⁵⁾

Sözleşmenin 2.maddesine göre:

(4) Aktan Gündüz, Radikal Gazetesi, 14 Temmuz 2003; 01.04.2005 - Hürriyet. 24-25 Eylül 2006 tarihlerinde Bilgi Ü.de yapılan "İmparatorluğun Çöküş Döneminde Osmanlı Ermenileri: Bilimsel (!) Sorumluluk ve Demokrasi Sorunları Konferansında" tek yanlı olarak Osmanlı'nın Ermenilere katliamda bulunduğu savı ileri sürülmüş, konuşmacıların tümü tarafından Ermeni tezinin haklılığı savunulmuştur. Toplantıda resmi Türk tezinin gerçek dışı olduğunu, bu nedenle de yıllardır savunulamadığını ileri süren konuşmacılar, *soykırımın "hukuki bir kavram"* olduğunda birleşmişlerdir.

(5) Türkiye, Sözleşmeyi 23.03.1950 tarihinde onaylamıştır. 5630 Sayılı Onay Kanunu 29 Mart 1950 gün ve 7469 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Ayrıca, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 76. maddesinde "soykırım" suçu düzenlenmiştir. TCK md 76'da yer alan hükme göre: "Bir plânın icrası suretiyle, millî, etnik, ırkî veya dinî bir grubun tamamen veya kısmen yok edilmesi amacıyla, bu grupların üyelerine karşı işlenen fiillerin, soykırım suçunu" oluşturduğu kabul edilmiştir.

Taraf devletler listesi için bkz. (erişim 20 Nisan 2015): http://tr.wikipedia.org/wiki/Soyk%C4%B1r%C4%B1m_S%C3%B6zle%C5%9Fmesi'_ne_taraf_%C3%BClkeler_listesi

“Bu Sözleşme bakımından,

- ulusal,
- etnik,
- ırksal veya dinsel bir grubu
- veya o gruba mensup olanların tümünü veya bir kısmını
- yok etmek kastıyla öldürmek gibi .. fiillerden her hangi biri, soykırım suçunu” oluşturur.

Sözleşmenin 2. maddesinde gruplar sayılırken, ‘politik gruba’ yer verilmemiş olması dikkat edilmesi gereken bir husustur. ‘Politik grup’, özerklik ve/veya bağımsızlık kazanmak gibi politik amaçlarla mücadele eden grup anlamına gelmektedir. Bu çerçevede mücadele eden ‘politik gruplar’ ise Sözleşme kapsamına alınmamıştır. 1. Dünya Savaşı sırasında Osmanlı topraklarında kendi siyasi hedeflerine ulaşmak için isyan çıkaran Ermeniler bir ‘politik’ gruptur; Anadolu’nun doğusunda bağımsız bir devlet kurma amacıyla isyanlar çıkarmışlardır.⁽⁶⁾ Bu açıdan, siyasi gruplara karşı Osmanlı’nın uyguladığı zorunlu göç, soykırım suçu olarak nitelendirilemez.

Kasıt Unsuru Yoktur

Ayrıca, Sözleşmeye göre soykırım suçunun oluşması için en önemli unsur eylemlerin “kasten” yapılmış olmasıdır. Bu bakımdan, soykırım suçunun karakteristik özelliğini suçun manevi unsuru, diğer bir ifadeyle failin özel kastı oluşturur.

Aşağıda ele alacağımız Osmanlı Talimatnamelerinde görüleceği üzere, tehcir Ermeni nüfusunu yok etme kasdıyla değil, savaş halinde bir askeri gereklilik olarak yapılmış ve Talimatnameler çerçevesinde uygulanmıştır. Burada amaç, Osmanlı devletinin varlığını devam ettirme, kendini koruma mücadelesidir. Bu nedenle, 1915 olaylarında soykırım suçu oluşmasının

⁽⁶⁾ Kaçaznuni Ovanes, Taşnak Partisinin Yapacağı Birşey Yok, (1923 Parti Konferansına Rapor), çev. Arif Acaloğlu, 5. Bası, İstanbul 2005; Beşiri Arzu, Soykırım Ve Soykırımı İlişkin Uluslararası Mekanizmalar, s. 5, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2013-108-1310> (erişim 20 Nisan 2015).

daki manevi unsur, diğ er bir ifadeyle Osmanlı'nın Ermenileri yok etme kastı bulunmamaktadır.

Sözleşme geçmiş e yönelik uygulanabilir mi?

Öte yandan, hukuki açıdan işlendiğ i zaman suç olmayan bir eylem, sonradan yapılan bir düzenlemeyle benzer eylemler suç haline getirilse dahi, önceki eylemler hakkında suç oluşturmaz. Kaldı ki, Sözleşmede sözleşmenin geçmiş e etkili olarak uygulanacağı na dair bir hüküm de bulunmamaktadır. Bu açıdan, ancak yürürlüğe girdiğ i tarihten sonraki olaylara uygulanabilir. Sözleşmeyi hazırlayanlar, soykırımı bir suç olarak tanımlarken, tarihin her döneminde yaşanmış bu tür olayları göz önünde tutmuşlardır.

1915'te soykırım diye bir suç olmaması nedeniyle, o tarihteki eylemler bugün suç diye Türkiye'ye dayatılamaz. Suç ve cezaların kanuniliğ i ilkesi ve 1969 Viyana Antlaşmalar Hukuku Konvansiyonu'nun 28. maddesinde yer alan "Antlaşmaların geriye yürümezliğ i" başlıklı hükmü gereğince^(6-a) Türkiye'nin Soykırım Sözleşmesi dolayısıyla hukuken sorumlu tutulması imkânı yoktur.

Ermeni iddialarının aksine aşağıda ele alacağımız belgeler, 1915 olaylarının hukuken "soykırım" olarak nitelendirilmesinin mümkün olamayacağı nın kanıtını oluşturmaktadır.

Nitekim, Lahey Uluslararası Adalet Divanının Bosna-Sırbistan kararının 477. paragrafında, UAD'nın Bosna Hersek - Sırbistan/Karadağ davasında 2007 tarihinde verdiğ i karara atıf yapılmakta ve "477. Bir topluluğ un zorla tehcir edildiğ i,

^{6-a)} Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi, 22 Mayıs 1969 için bkz. http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/Viyana_69.pdf (erişim 20 Nisan 2015)

^{6-b)} Dural Haluk, <http://www.guncelmeydan.com/pano/sozde-ermeni-soykirim-iddialari-ve-uluslararası-hukuk-haluk-dural-t30405.html#p150193>, (erişim tarihi 12 Nisan 2015). Uluslararası Adalet Divanının (UAD-Lahey) Bosna-Sırbistan kararının (International Court Of Justice, Application Of The Convention On The Prevention And Punishment Of The Crime Of Genocide (Croatia V. Serbia), 3 February 2015, Judgment)

kanıtlanmış olsa bile, tek başına soykırım fiilini oluşturmaz” denilmektedir.^(6-b)

Zaten Ermenistan ve diaspora da, olayı tarihi ve hukuki alanda tartışmaktan kaçınmakta ve ısrarla siyasi alana çekmektedirler.⁽⁷⁾

Soykırım İddialarının Gerçek Dışı Olduğunu Gösteren

Hukuki Dayanaklar

1946 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Almanların Yahudilere uyguladığı genocid=soykırım karşısında, soykırımın Birleşmiş Milletlerin ruhuna ve amaçlarına aykırı olan ve uygar dünya tarafından lanetlenen bir suç olduğuna karar vermiştir. Bu karar üzerine bir uluslararası sözleşme hazırlığına başlanmış ve Sözleşme BM Genel Kurulunca 1948 yılında kabul edilerek 12 Ocak 1951’de yürürlüğe girmiştir, Türkiye Sözleşme’yi 13 Temmuz 1950de , ABD 25 Kasım 1988’de, Ermenistan 23 Haziran 1993’de onaylamıştır.

Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi’nin yukarıda açıklanan 2. maddesi tanımı çerçevesinde,

- 1915 ile 1918 tarihleri arasında Osmanlı Devleti tarafından çıkarılan Talimatnameler;
- Ermenistan Başbakanı Kaçaznuni’nin Raporu;
- Malta Mahkemesi Kararı;
- AIHM Perinçek Kararı

477. paragrafında, UAD’nın Bosna Hersek – Sırbistan/Karadağ davasında 2007 tarihinde verdiği karara atıf yapılmaktadır. “477. Bir topluluğun zorla tehcir edildiği, kanıtlanmış olsa bile, tek başına soykırımın öldürme fiilini (actus reus’u) oluşturmaz”

(7) Perinçek Mehmet; Rus Devlet Arşivlerinden 100 Belgede Ermeni Meselesi, İstanbul 2007, Doğan Kitap; Dr. Mehmet Perinçek: “..Sözde Ermeni Soykırımı aslında emperyalist bir yalandan başka birşey değildir. Rus arşivleri bunun soykırım olmadığını ispatlayan yüzlerce belgeyle doludur...” saptamasını belgelere dayandırarak açıklamaktadır; Perinçek Mehmet, Ermeni Milliyetçiliğinin Şerüveni, Taşnaklardan ASALA’ya Yeni Belgelerle, Kaynak Yayınları.

- Fransız tarihçilerinin bilimsel açıklamaları

değerlendirildiğinde, sözde Ermeni soykırımı iddialarının gerçek dışı olduğunu kanıtlayacak önemli birer hukuki dayanak oluşturdukları görülecektir.

“Ermenilerin Sevk ve İskanlarına İlişkin Talimatname” (30.5. 1915)

24 Nisan 1915 tarihinde valiliklere gönderilen tamim çerçevesinde Ermeni Komitelerinde isyan çıkaranların tutuklanmaları isyanları önlemek açısından yeterli olmamıştır. Bu nedenle, giderek artan Ermeni isyanlarını önlemek amacıyla 30 Mayıs 1915 tarihinde “Ermenilerin Sevk ve İskanlarına İlişkin Talimatname” çıkarılmıştır. Tehcir doğrudan doğruya cephelelerin güvenliğini sarsacak bölgelerde uygulanmıştır.

Talimatnamede;

Ermenilerin sevk ve iskanının (tehcirin) nasıl yapılacağına ilişkin düzenleme yapılmış;

- ayrıca Ermenilerin mallarının tesbiti,
- naklin emniyet içinde yapılması,
- ve Ermenilere gittikleri yerde barınma ve iş imkanlarının sağlanması hususlarına yer verilmiştir.

O günün koşullarında tedbir niteliğinde alınan “*Ermenileri Sevk ve İskan Talimatnamesi*”nden sonra, “sevk ve iskan sırasında insani tedbirlerin alınmasına yönelik talimatname” çıkarılmış, bu tedbirlere uymayan devlet görevlileri de yargılanmış ve cezalandırılmıştır.

10 Haziran 1915 tarihinde yayınlanan bir Talimatname ile de, tehcire tabi tutulanların mallarını koruma altına almak üzere “Emval-i Metruke Komisyonu” kurulmuştur.

31 Aralık 1918 tarihli Geri Dönüş Talimatnamesi

Birinci Dünya Savaşı bittikten sonra, Osmanlı Hükümeti yayınladığı 31 Aralık 1918 tarihli geri dönüş kararnamesiyle

tehcire tabi tutulan Ermenileri tehcir öncesi yerlerine dönmeye davet etmiştir.⁽⁸⁾

Geri Dönüş Talimatnamesine göre:

- Sadece geri dönmek isteyenler sevk edilecek, diğerlerine dokunulmayacak;
- Yerlerine iade edileceklerin yollarda iase sıkıntısı çekmemeleri için gerekli tedbirler alınacak;
- Geri dönenlere ev ve arazileri teslim edilecek;
- Yerlerine daha önce muhacir yerleştirilmiş olanların evleri tahliye edilecek;
- Osmanlı sınırları dışına çıkmış olanlar, geri dönmek isteseler de, yeni bir emre kadar kabul edilmeyecek;
- Yetim çocuklar, hüviyetleri dikkatlice belirlenerek ailesine veya cemaatlerine iade olunacak.

Yukarıda özetle değinilen bu kararnamede geri dönüşün ayrıntılı bir şekilde programlandığı görülmektedir.

Bu talimatnameler ve kararnameler de gösteriyor ki:

Osmanlı'nın Ermenileri yok etme kastı olmamıştır.

Ermenileri yok etmek kastı olan bir devlet, "sevk ve nakilleri için", "yolda güvenlikleri için" ve "savaş hali bittikten sonra da geri dönüşleri için" hukuki düzenlemeler yapar mı?

Ermenistan Başbakanı'nın Raporu

1915 olaylarının soykırım olarak tanımlanamayacağını gösteren önemli bir belge de Ermenistan'ın ilk Başbakanı Kaçaznuni'nin bu konuya değindiği rapordur.

Ermenistan'ın ilk Başbakanı Kaçaznuni'nin Taşnaksutyun Partisine sunduğu Rapor, sözde soykırım iddialarının gerçek dışı olduğuna ışık tutmaktadır.

⁽⁸⁾ Halaçoğlu Yusuf, Ermeni Tehciri, 8. Bası, İstanbul 2006;

Kaçaznuni Raporda geçmiş dönemin bir özeleştirisini yapmış ve 1914'ten 1922'e uzanan süreçte, Türk-Ermeni ilişkilerinin özünü bir savaş hali olarak nitelendirmiştir. Kaçaznuni Raporunda Türkiye'yi sorumlu tutan bir değerlendirmede bulunmamış, aksine Taşnak yönetimi dışında suçlu aranmamalıydı, ifadesini kullanmıştır (9).

Kaçaznuni Raporunda "Tehcir Kararının" siyasi örgütlenmeyle birlikte silahlanmaya başlayan ve 19. yüzyılın sonlarındaki yerel ayaklanma denemelerinden sonra, 1.Dünya Savaşı sürecinde Rus cephesindeki Osmanlı ordusunu arkadan vuran Ermeni teşkilatlanması karşısında Doğu ordusunun cephe gerisini güvenceye almak ve ayaklanmayı bastırmak amacıyla alınmış olduğunu belirtmiştir.

Malta Mahkemesi kararı:

1915 ve devamı yıllarında Ermenilerin yaşadığı olayların hukuken soykırım suçu oluşturmadığının diğer bir kanıtı da "Malta Mahkemesi" kararıdır.

Aslında, Ermeni iddiaları, hukuki olarak 1.Dünya Savaşından hemen sonra araştırılmıştır. Savaş sonrasında İstanbul'u işgal eden İngilizler, Ermeni Patrikhanesinin raporlarına dayanarak, katliam ve farklı suçlardan sorumlu tuttıkları, aralarında Hariciye, Harbiye Nazırlığından üst düzey sivil ve askeri yöneticilerin de bulunduğu 145 Osmanlı'yı yargılamak üzere Malta'ya sürgüne göndermişlerdir.

Ancak, soruşturmayı yürüten İngiltere'nin en üst adli soruşturma kurulu olan Londra'daki İngiliz Kraliyet Başsavcılığı o tarihte bütün belgeler ve arşiv kayıtları ellerinde olmasına rağmen, bu kişileri suçlayacak bir kanıt bulamamışlardır.

Bunun üzerine Malta sürgünlerinin tümünü serbest bırakmışlardır. İngiliz Kraliyet Başsavcılığının "kanıt yokluğu" gerekçesi ile Malta sürgünleri hakkında Ermenilerin katledil-

(9) Kaçaznuni Ovanes, Taşnak Partisinin Yapacağı Birşey Yok, (1923 Parti Konferansına Rapor), çev. Arif Acaloğlu, 5. Bası, İstanbul 2005.

dikleri suçlamasıyla dava açmaması, günümüz ceza yargılamasında “kovuşturmaya yer olmadığı” anlamına gelmektedir.

Malta yargılaması tarihimizin önemli bir sayfasıdır. Ermeni soykırım iddialarını bütün boyutlarıyla boşa çıkararak hukuki ve tarihi sonuçları vardır. Çünkü Birleşmiş Milletler Soykırım Sözleşmesinde soykırım suçunun varlığı ya da yokluğu konusunda karar verme görevinin ancak “yargı organlarına” ait olduğu belirtilmiştir. Sözleşmesi’nin 6. maddesine göre bir olayın soykırım olup olmadığına bu işle görevlendirilmiş milli mahkemeler veya uluslararası ceza mahkemeleri karar verebilmektedir.

Aslında Malta Mahkemesinde verilen karar sadece sürgünlerin değil, Türk ulusunun da aklanması anlamına gelmektedir.⁽¹⁰⁾

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 17.12.2013 tarihli Dr. Doğu Perinçek Kararı ise sözde soykırım iddialarının hukuken gerçek dışı olduğunun kanıtlanması açısından tarihsel öneme sahiptir.⁽¹¹⁾

Perinçek Kararında:

- sözde soykırımın tarihsel ve hukuksal boyutu ile tartışılmakta olan bir konu olduğu, henüz kesin bir mutabakat olmadığına ve tartışmaların sürdüğü,
- bu nedenle Yahudi soykırımı ile kıyaslanamayacağı,
- bunun Ermeni diasporasının tek yanlı iddiası olduğu,

⁽¹⁰⁾ Şimşir; Bilal, Ermeni Meselesi, 2005,

Gürkan Uluç, **Malta Yargılaması**, Kaynak yayınları, 2014, s.237; 2. Bası.; Akalın Cüneyt; <http://talatpasakomitesi.com/?p=339>.

⁽¹¹⁾ Dr. Doğu Perinçek’in, İsviçre’nin Lozan kentinde 2005 yılında söylediği “Ermeni Soykırımı emperyalist bir yalandır” sözü üzerine kendisini mahkûm eden Lozan Mahkemesinin ve İsviçre Temyiz Mahkemesinin kararı sonrasında, İsviçre Devleti aleyhine AIHM’nde açtığı dava sonuçlanmış ve karar 17.12.2013 tarihinde açıklanmıştır (ECHR 370). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AIHM) Doğu Perinçek tarafından İsviçre’ye karşı açılan “**Ermeni soykırımı**” davasında Perinçek’in ifade özgürlüğünün ihlâl edildiğine hükmetti.

- soykırım değildir” ifadesinin suç oluşturmayaacağına,
- bu şekilde bir açıklamanın ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği

vurgulanmış ve Türkiye'nin “tehcir” “soykırım” olarak adlandırılmaz tezini doğrulayan nitelikte tarihi bir karardır.

Bilindiği gibi, AİHM, Türkiye-Perinçek kararında, “Ermeni Soykırımı emperyalist bir yalandır” açıklamasını, düşüncüyü açıklama özgürlüğü çerçevesi değerlendirmiş ve İsviçre'nin bu özgürlüğü ihlal ettiğine karar vermiştir. Kararda, ayrıca Ermeni soykırımı iddiaları konusunda gerçeği saptamak mahkemelerin ve parlamentoların yetkisinde olmadığına; 1915 olayları hakkında verilmiş bir mahkeme kararı olmadığı, tarihi açıdan da tartışmalı olup bu konuda bir ortak kabul olmadığı için Yahudi soykırımı ile kıyaslanamayacağına hükmetmiştir.

AİHM, başvuruçunun “1915’de tehcir ve katliam yapıldığını hiçbir zaman inkar etmediğini fakat bu olayların soykırım olarak nitelendirilemeyeceğini söylediğini” ; başvuranın bu yaklaşımının Ermeni halkına karşı nefret oluşturma amacı taşımadığını, mağdurlarının tahkir edilmesinin de söz konusu olmadığını ve başvuruçunun ifade özgürlüğünü kötüye kullanmadığını karara bağlamıştır. İsviçre'nin itirazı üzerine 28 Ocak 2015 tarihinde AİHM Büyük Dairede yapılan duruşmadan sonra verilecek kararda da benzer sonuç çıkacağı beklenmektedir.

AİHM-Perinçek kararının ilk etkileri görülmeye başlanmıştır:

Örneğin, Alman Hükümeti 23 Ocak 2015 tarihinde Sol Parti Milletvekillerinin soru önergesi üzerine aşağıdaki cevapları vermiştir (12):

“Soykırım suçu, BM tarafından 1948’de tanımlanmıştır. Sözleşme, geriye dönük uygulanamaz.”

“Federal Hükümet, 24 Nisan için anma töreni planlamıyor.”

(12) <http://www.aydinlikgazete.com/m/?id=61539> (erişim 26 Şubat 2015).

“Araştırmaları teşvik ediyoruz, tanımlamayı bilim adamları yapmalı”

“Tartışmanın muhatapları Türkiye ile Ermenistan’dır.”

“Soykırımın kabulü, 2 ülke arasındaki görüşmenin ön koşulu olamaz.”

“Soykırımı inkarı cezalandıran kanun Almanya’da uygulanamaz.”

“Alman ders kitaplarına soykırım tezlerini koymak için girişimimiz yok”

«Soykırımın inkarını genel olarak cezaya tabi tutmak mümkün değildir. Böyle bir ceza tanımı, ceza mahkemelerini somut davalarda çözülemeyecek sorunlarla karşı karşıya bırakır.”

Her ne kadar Papa’nın açıklaması ve Avrupa Parlamentosu kararının olumsuz yansımaları göz ardı edilemezse de, Türkiye-Perinçek davasında AIHM Büyük Dairenin de aynı yönde bir karar vermesi halinde ‘Ermeni sorunu’ hakkında parlamentoların “soykırımı tanıyan açıklamaları ve sözde soykırımın inkarını suç sayan yasalar çıkarmaları” engellenmiş olacaktır.

Ayrıca, sözde soykırım iddiaları hakkında açıklık getirecek diğer bir merci de Milletlerarası Adalet Divanıdır. Bu husus Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi’nin 9. maddesinde düzenlenerek “*bu sözleşmenin tefsir, tatbik ve icrasına ve soykırım fiilinin bir devletin sorumluluğuna dair sözleşen devletler arasında zuhur eden ihtilafların, ilgili taraflardan birinin talebi üzerine Milletlerarası Adalet Divanına arz olunacağını*” şeklinde hükme bağlanmıştır.

Fransız Tarihçilerin Bilimsel Açıklaması

Bilindiği gibi, Ermeni diasporası, tarihi gerçekler, belgeler ve bunların hukuki açıdan ele alınması yerine Sözde soykırım iddialarını siyasal zeminde sürdürmektedirler.

Son yıllarda birçok ülkede iç politikalarında kimi oy hesapları açısından “soykırımı tanıyan”, hatta “soykırım değildir” demeyi bile yasaklayan, cezalandıran kanunlar çıkarılmıştır.⁽¹³⁾

Tarihi ve hukuki gerçekleri göz ardı eden bu girişimler sürerken, 2005 yılında Fransız Tarihçilerin siyasetten uzak, tarihi ön planda tutan açıklamaları bilimsel temele dayandırılmıştır.

Bilindiği gibi, Fransa’da ‘tarih yazımı’ tartışılırken, ülkenin önde gelen on dokuz tarihçisi, sözde Ermeni soykırımıyla ilgili yasanın da aralarında bulunduğu Fransa Meclisi’ne ait kararların iptal edilmesi için ortak bildiri yayınlamıştır. ‘Tarih için özgürlük’ adı verilen bildiriye parlamentoların tarihî konularda karar almasının ‘demokratik rejimlere yakışmadığı’ vurgulanmış, ‘özgür bir ülkede tarih yazma görevinin meclise ya da hukukî mercilere ait olmadığı’ ifade edilmiştir.

Fransız tarihçiler, parlamento kararlarının tarih biliminde araştırma yapmayı ve eğitimi zorlaştırdığını dile getirerek “Fransa’nın sömürgecilik tarihinin olumlu yönlerinin anlatılmasını öngören 23 Şubat 2005 tarihli yasa ile ‘Ermeni soykırımı’nın tanınmasına ilişkin 29 Ocak 2001 tarihli yasa, köleliğe ilişkin 21 Mayıs 2001 tarihli kanun, antisemitik ve ırkçı eylemlerin cezalandırılmasına ilişkin 13 Temmuz 1990 tarihli yasanın” yürürlükten kaldırılmasını istemişlerdir.⁽¹⁴⁾

Ayrıca, Erich Feigl; Bernard Lewis, Guenter Lewy gibi çok sayıda yabancı akademisyen de yaptıkları araştırmalarda 1915 yılında yaşananların soykırım olmadığı sonucuna vardıklarını açıklamışlardır.

⁽¹³⁾ Ermeni soykırımı tanıyan ülkeler: Uruguay (1965), Kıbrıs Rum Yönetimi (1982), Arjantin (1993), Rusya (1995), Kanada (1996), Yunanistan (1996), Lübnan (1997), Belçika (1998), **İsveç** (2000), **İtalya** (2000), **İsviçre** (2003), Slovakya (2004), Hollanda (2004), Polonya (2005), Almanya (2005), Venezuela (2005), Litvanya (2005), **Şili** (2007); Fransa(2001, ancak tartışmalar devam etmekte, Türkiye’yi soykırımla suçlayan Fransız yasanın iptal ettirme fırsatı vardır, bkz. Şükrü Elekdağ açıklamaları, Sözcü Gazetesi 14 Ocak 2015).

⁽¹⁴⁾ Hürriyet Gazetesi, 13 Aralık 2005.

Guenter Lewy bir makalesinde, “Osmanlı hükümetinin Ermenileri yok etmek gibi bir hedefi olmadığını, yaşamını yitiren yüz binlerin zorlu savaş koşullarına kurban gittiğini” anlatmıştır.

Tarihçi Prof. Justin McCarthy de, Türkiye’de Ermeniler konusunda yaşanan sorunların kaynağı olarak, İngiliz ve Amerikan yazılı basınında yer alan taraflı yayınları örnek göstermiş ve Türkiye ile Ermenistan arasındaki sorunun ‘kurgu’ olduğunu yazmıştır.⁽¹⁵⁾

Devletlerarası iyi ilişkiler karşılıklı olmalıdır

Hiç kuşkusuz Türkiye komşuları ile iyi ilişkiler içinde olmak ister. Ama komşuların da yanlış tutumlarından vaz geçmelerini beklemek gerekir.

Ermenistan’ın 1990 yılında yayınladığı Bağımsızlık Bildirgesinde gerçek amaçları yer almaktadır. Bağımsızlık Bildirgesinde “*Ermeni soykırımının Türkiye tarafından tanınmasının*” ve “*Batı Ermenistan’ın*” asıl emelleri olduğuna açık bir ifadeyle yer verilmiştir.

1995 yılında kabul edilen Ermenistan Anayasasında da aynı emeller tekrarlanmıştır. Ermeni Anayasasının 13. maddesinde “Ermenistan arması üzerinde *Ararat – Ağrı Dağı’na*” yer verilmiştir. Bu durumlar, Türkiye ile Ermenistan arasında sağlıklı bir ilişki kurulmasını engelleyecek niteliktedir. Ayrıca Karabağ sorunu çözülmeden Ermenistan – Türkiye sınırının açılması ülkemizde ve Azerbaycan’da “en hafif sözlerle ifade edecek olursak” büyük hayal kırıklığı yaratacaktır. Her ne kadar AB Raporlarında, Katılım Ortaklığı Belgelerinde “*Türkiye’den komşularıyla iyi ilişkiler içinde olması gerektiğine*” yer verilmekte ise de, iyi niyet ve iyi komşuluk ilişkilerinin sadece tek taraftan beklenemeyeceği bilinmeli ve komşumuzla iyi ilişkiler adına geri dönülmesi zor tavizler verilmemelidir.

⁽¹⁵⁾ Elekdağ Şükrü, Tarihsel Gerçekler Ve Uluslararası Hukuk Işığında Ermeni Soykırımı İddiası; ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.ataa.org/referance/ermenisoykirimiddiasi.pdf> (erişim 20 Nisan 2015)

Türkiye, sözde soykırım iddialarının gerçek dışı olduğunu, 1.Dünya Savaşı sırasında her iki tarafın yaşadığı acıların, ülke güvenliğini korumak için yapılan tehcirin soykırım olarak nitelendirilmesinin hukuken doğru olmayacağını tüm dünyaya anlatmakta çok geç kalmış olsa da, kararlılıkla tarihi gerçekleri anlatmamız gerekiyor.

Tek yanlı suçlara karşısında, tarihi ve hukuki gerçeklerin anlatılması için hükümete, dış işleri bakanlığına, siyasetçilere, hukukçulara, özellikle uluslararası bağlantısı olan sivil toplum kuruluşlarına, meslek örgütlerine ve her yurttışa büyük görev düşüyor.

Sonuç olarak, yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde baktığımızda;

- 1915'te yaşanan olayları soykırım olarak niteleyen herhangi bir mahkeme kararının bulunmadığı;
- AİHM Perinçek kararında da belirtildiği gibi halen tartışmalı olan sözde soykırım iddiaları ile ilgili ortak bir mutabakatın da olmadığı;
- Soykırım Sözleşmesi açısından, soykırım suçunun maddi ve manevi unsurlarının oluşmadığı;
- iddiaların tarihi gerçekler ve hukuki düzenlemeler göz ardı edilerek sadece siyasi söylemle sürdürüldüğü görülmektedir.

Bu durum da, Osmanlı Hükümetinin ve bazı mensuplarının soykırım yapmış olmakla suçlamasının, günümüzde Türkiye'ye yönlendirilen bu iddiaların, temelsiz ve asılsız olduğunu ortaya koymaktadır.

MAZİ İLE ATİ TİTRETİRLER İÇİNİ

Önce gençleri düşünerek, mazi(geçmiş), ati(gelecek).

Geçmişte yaşananlarla gelecekte yaşanacak olanlar titretir insanoğlunun içini. Bu onların içinde gizlidir, yaşayanların gönül dağarcıklarında sarmalanmış.

Geçmişin yoktur bir bilinmeyeni, günler, aylar, yıllar gelip geçmiştir, acısıyla tatlısıyla yaşanmıştır her şeyler. Kimi yaralamıştır derinden, hançer yarası iyileşir de zamanla, mazi yarasını iyi edecek ne merhem ne ilaç yoktur yeryüzünde. Otaçıların uğraşı boşunadır, dağı, ovayı, bayırı, düzü, yedi düveli dolaşsalar da, açmaz ne bir çiçek ne bir ot, iyi edebilecek olan mazinin delip de geçtiği yürekleri.

Boynunu bükme ne olur arkadaşım mazi. Sen de nelere şahit olmuşsundur, gönül telini titreten türden. İnsanoğlu açıp da ellerini havaya, ne dualar etmiştir, bitmesin istemiştir o güzellik, o mutluluk, istemiştir akıp gitmesin zaman, bir saniye bile geçmesin. Bir sihirli el değsin dünyanın tüm saatlerine, hareket etmesin ne akrep ne yelkovan. Her şey bir güzel gönül nağmesinin eşliğinde dursun yerli yerinde.

Ati ile mazi kardeştir aslında, peş peşe gelen aynı kaynaktan, tabiat ananın kucağından süzülerek. Gelecek sihir, gizem yüklüdür. Bilinmezliktir mayası. Kurgusu budur. Beklentiler, umutlar, uykusuz geceler, yeni doğan aya bakıp dilekler tutmak, kavuşmalara gebe, vuslat hasretiyle yüklü, kan ter içinde bırakan.

Gelecek yalnız kendisi bilir aslında, dağarcığında gizli olanları. Paylaşamaz asla onları, sihir bozulur, kalmaz yaşamın ne tuzu ne biberi. Acısıyla tatlısıyla görünecektir ufukta ati, çıkacaktır sahneye elinde âsâsıyla, haykıracaktır yedi düvele, haber verecektir ulaştığını, köye, kente, dağa, ovaya, ormana, her yere her yere.

Yaşanacaktır onunla hem güzellikler hem çirkinlikler. Bu dünyanın kurgusunda var, atinin kabahati değil ki, bu onun rolünde gizli. Değiştiremez hiçbir şeyi, yazamaz yazgıları yeneden. Büker boynunu yalnızca, açar ellerini havaya, ne gelir elden bile diyemez, yutkunur yalnızca, üzdüğünde insanoğlunu.

Neşesine yoktur diyecek, sevindirirse, hani dedikleri gibi, yediden yetmişe herkesleri. Çıkıp orta yerine dünyanın bir harmandalı oynamaktır arzusu, gönül telini titreten türden.

Şöyle ya da böyle, bir kurgudur bu, yaşanmış ve yaşanacak. Yaşanmış olanın adıdır mazi, yaşanacak olanın ati.

BİTİRİRKEN

Serinin 3 üncü kitabında sıra perdeyi indirmede.

Daha önceki iki kitapta olduğu gibi, bu kitapta da değişik konulardaki düşüncelerimi sizlerle paylaşma fırsatı buldum.

Bu beni mutlu ediyor.

Yazdıklarımın iki amacı öne çıkarmaya çalışıyorum, toplumsal yaşamda.

İlki, ülkenin yurtseverlerinin çığ gibi artması, bunun için herkesin karınca kararınca elini taşın altına sokması, ben de varım demesi.

İkincisi, hatadan dönmek erdemdir ve insanoğlu kendini sürekli geliştirmek durumunda olan varlıktır, yaklaşımı içinde, her birimizin ülkenin iyi insanı olma çabasıyla yaşaması hem kendisi için hem toplum için.

Serinin 4 üncü kitabında buluşmak dileğiyle...

